Protocol d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà

Generalitat de Catalunya
Agència Catalana de la Joventut

CONSELL COMARCAL DE L'ALT EMPORDÀ
Joventut i Esports

oficina jove de l'Alt Empordà

Finançat amb càrrec als crèdits rebuts del Ministerio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes e Igualdad, a través de la Secretaría de Estado de Igualdad:

GOBIERNO DE ESPAÑA
MINISTERIO DE LA PRESIDENCIA, RELACIONES CON LAS CORTES E IGUALDAD

Pacto de Estado contra la violencia de género

Spora Consultoria Social

Protocol d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà

Barcelona, desembre del 2021

Spora Sinergies SCCL
http://www.spora.ws

……

C/ Floridablanca 146 3r 1ª. 08011. Barcelona
Tel. +34 93 532 66 66 | Fax +34 935 504 444

Imatge de portada: Cristina Couceiro

Consultoria tècnica: Laura Bordera Iniesta

Sumari

Presentació 5
BLOC I. INFORME DE DIAGNOSI 6
1. Objectius 6
2. Metodologia de la diagnosi 6
3. Principals resultats de la diagnosi 9
3.1 Perfil de la població enquestada 9
3.2 Incidència i perfil dels casos de violència sexual i lgtbifòbica 10
3.2.1 Tipus de violències registrades 10
3.2.2 Identificació de les violències masclistes i sexuals 12
3.2.3 La resposta individual a les agressions 14
3.2.4 El tracte social als agressors 18
3.2.5 La prostitució com a fenomen particular de l'Alt Empordà 19
3.3 Els espais d'oci com a espais d'intervenció 19
3.4 L'abordatge de les violències sexuals i lgtbifòbiques 22
3.4.1 Estratègies de prevenció 22
3.4.2 L'abordatge de casos per part dels recursos existents 31
BLOC II. PROTOCOL DE PREVENCIÓ I D'ABORDATGE 40
1. Introducció 40
2. Accions per la prevenció i l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci 40
3. Protocol d'atenció per casos de violència masclista i lgtbifòbica als espais públics d'oci 45
3.1 Abast del protocol 45
3.2 Principis del protocol 45
3.3 Rols dels diferents agents 47
3.3.1 Agents presents a l'espai d'oci 47
3.3.2 Agents externs a l'espai d'oci 50
3.4 Circuits d'actuació 52
3.4.1 Ciutadania 52
3.4.2 Agents de l'organització 54
3.4.3 Punts Liles 56
3.4.4 Equipaments municipals 58
3.4.5 Indicacions pels cossos de seguretat i serveis sanitaris 60
BLOC III. GOVERNANÇA DEL PROTOCOL 61
ANNEX 62

1. Glossari de conceptes.....62
2. Consideracions a l'hora d'elaborar una estratègia comunicativa pel protocol 63

Presentació

Tot seguit us presentem el **Protocol d'abordatge de les violències masclistes en els espais públics d'oci de l'Alt Empordà**. La creació d'aquest protocol ha comptat amb la implicació de professionals de diferents àmbits i serveis: SIAD Figueres, SIE, Mossos d'Esquadra, Hospital Comarcal, Regidors/es de joventut i igualtat, Professionals de Joventut... i neix amb la voluntat d'emmarcar i donar un mateix sentit a totes les accions que ja s'estan desenvolupant des del Consell Comarcal de l'Alt Empordà i Ajuntaments, serveis i entitats de la comarca per tal de millorar la coordinació així com poder desenvolupar noves accions conjuntes.

Els mitjans de comunicació cada dia ens fan coneixedors de nous casos i noves situacions de violències masclistes. Aquestes, però, són només la punta de l'iceberg. Més enllà del que veiem trobem tot tipus de violències normalitzades i que passen desapercebudes. La diagnosi que presenta aquest protocol fa evident que aquestes situacions s'estan donant també a l'Alt Empordà i és responsabilitat de tots treballar per a eradicar-les.

Des del Consell Comarcal de l'Alt Empordà fa temps que es treballa des de les diferents àrees per a què els espais públics d'oci, sobretot nocturn, siguin espais lliures de violències masclistes i LGTBIfòbiques. És imprescindible el treball transversal i la implicació de tots els agents i tota la ciutadania. Per aquest motiu i per tal d'optimitzar recursos i convertir-se en una eina de treball referent i útil el present protocol estableix la importància d'un **treball en xarxa i coordinat** implicant diferents agents del territori.

Volem agrair a totes les persones que han participat en l'elaboració d'aquest protocol així com totes les persones que des de fa temps treballen amb l'objectiu final de millorar la prevenció i la intervenció en situacions de violències masclistes en els espais públics d'oci de l'Alt Empordà i instar-nos a continuar treballant de forma coordinada per a que sigui més eficaç la lluita contra la violència masclista.

Finalment i pels motius exposats, convidem els diferents Ajuntaments de la Comarca a adherir-se a aquest protocol i a fer-se'l seu implementant les accions que s'hi proposen.

Joan Cano Yáñez

Conseller comarcal de l'Alt Empordà

BLOC I. INFORME DE DIAGNOSI

1. Objectius

Les violències sexuals als espais d'oci són una problemàtica social que cal abordar en totes les esferes de la societat. Així, les administracions, com és el cas del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, estan fent esforços per poder implementar accions que permetin prevenir-les i tractar-les. No obstant, per poder generar polítiques eficients i eficaces és necessari conèixer, primerament, la realitat del territori. És per això que el *Protocol comarcal d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques de l'Alt Empordà* consta d'una diagnosi que serveix de punt de partida per poder pensar i engegar posteriorment aquestes iniciatives. Per tant, el document aquí present persegueix els següents objectius:

- Mostrar quins són els aspectes més significatius de la realitat de les violències sexuals al territori.
- Recollir les veus de diferents agents de la societat empordanesa per poder abordar les violències sexuals des de diferents òptiques.
- Detectar les diferents necessitats del territori pel que fa a l'abordatge de les violències sexuals.
- Establir un punt de partida que orienti al Grup Motor (GM) en la definició de línies estratègiques i accions a impulsar en la segona fase del procés.

2. Metodologia de la diagnosi

Per a l'elaboració d'aquesta diagnosi s'han fet servir metodologies quantitatives i qualitatives. Les tècniques que s'han emprat en **l'anàlisi quantitatiu** han estat les següents:

- **Enquesta online sobre les vivències de les violències sexuals als espais d'oci**. L'objectiu d'aquesta ha estat disposar d'informació sobre les tendències generals del territori en relació amb la problemàtica. Per tant, no pretenia arribar a plasmar una mostra de població estadísticament representativa, així com tampoc extreure conclusions generalitzables i universals pel conjunt de la població. Un total de 442 persones han contestat parcial o completament tota l'enquesta. Per tal d'aconseguir un major volum de respostes, l'enquesta ha estat distribuïda en dos idiomes: català, l'opció preferida pel 75% de persones que l'han contestat, i castellà que ha suposat el 25% de les respostes restants.

Pel que fa a la distribució de l'enquesta, a través del treball col·laboratiu de totes les persones membres del Grup Motor, aquesta ha arribat als diferents espais:

- Xarxes socials de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries.
- Web de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries.
- Nota de premsa de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries.
- Professionals dels serveis d'atenció a les dones de l'Alt Empordà.
- Xarxes socials de l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.
- Departaments de Joventut dels diferents municipis de la comarca.

- Personal del Consell Comarcal de l'Alt Empordà.
- Taula de Salut Juvenil.
- Ajuntaments dels diferents municipis de la comarca.
- AFA IES La Jonquera
- AFA Escola Agullana Lluis Marià Vidal
- Xarxes socials de l'Ajuntament de Llançà.
- INS Llançà
- Xarxes socials Policia Local de Llançà.
- Col·lectiu La Figa Agullana

- **Anàlisi estadístic de dades qualitatives.** A través de l'anàlisi dels programes de festes populars de diferents municipis de l'Alt Empordà s'ha volgut visibilitzar quines són les dinàmiques de contractació i visibilització de dones artistes o persones no cisheteronormatives, així com la difusió de continguts relatius a la construcció de festes lliures de sexismes. Concretament, els programes de festes analitzats han estat:

- Festival Acústica 2020
- Festival Acústica 2019
- Festa Major Viladamat 2019
- Festa Major de Vilamacolum 2019
- Festa Major de Llers 2020
- Festa Major de l'Escala 2019
- Festa Major de l'Armentera 2019
- Festa Major de Bàscara 2019
- Festa Major de Sant Vicenç
- Festa Major d'Albanyà 2019
- Festa Major d'Agullana 2019
- Festa Jove Vilafant 2019
- Festa de Sant Joan de Bàscara 2019
- Festa de Sant Jaume d'Avinyonet de Puigventós 2019
- Carnaval de Castelló d'Empúries / Empuriabrava

Per tal de portar a terme **l'anàlisi qualitatiu** s'han emprat les següents tècniques de recollida de dades:

- **Anàlisi documental.** Aquesta ha consistit en analitzar tots aquells informes i documents rellevants generats des de les diferents administracions i departaments que conformen la comarca de l'Alt Empordà que des del Grup Motor s'han considerat rellevants a tenir en compte per l'elaboració del Protocol. Així, s'han analitzat els següents documents:

- Protocol contra les agressions sexistes en espais de festa de Cadaqués 2019.
- Protocol contra les agressions sexistes de Figueres.
- Pla d'abordatge de les violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de Roses i les diverses fonts consultades per aquest estudi.
- Pautes d'actuació per la festa major de Viladamat.
- Memòries Servei de prevenció de les violències masclistes del Consell Comarcal 2019 i 2020.
- Memòries Infosex 2019 i 2020.
- Informe Punt Lila Vilamalla 2019.
- Informe Punt Lila Port de la Selva 2019.
- Informe Punt Lila Llers 2020.
- Informe Punt Lila Llançà 2019.
- Informe Punt Lila Cantallops 2019.
- Informe Punt Lila Agullana 2019.
- Informe de valoració de la implementació del Punt Lila contra les agressions sexistes en espais de festa de Cadaqués.
- Fulletons campanya Jo sóc Punt Lila.
- Dossier de presentació del servei comarcal de violències masclistes.
- Dades Punts Liles Consell Comarcal 2020.

També s'ha tingut en compte informació facilitada a través de correus electrònics per part de diferents integrants del Grup Motor i altres agents entrevistats.

- **Grup focal (GF1)**. S'ha portat a terme un grup focal que ha pretès dotar de contingut i narrativa a l'anàlisi quantitatiu de l'enquesta, així com esbrinar tota aquella informació que pugui ser rellevant per la diagnosi. Aquest estava conformat per quatre dones d'entre 18 i 24 anys provinents dels següents municipis: Lladó, Cadaqués, Sant Pere Pescador i Vilamalla.
- **Sessions diagnòstiques.** Les sessions diagnòstiques s'han plantejat com espais de participació en les quals s'ha treballat de manera estructurada sobre l'abordatge de les violències masclistes als espais d'oci, des de la perspectiva de la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació, de la mà de professionals d'atenció directa en aquet perfil de casos. A través de les sessions s'ha pretès detectar les principals oportunitats i aspectes de millora de les eines i procediments pel treball de la problemàtica. Per això s'han portat a terme quatre sessions conformades pels següents perfils:
  - Serveis d'atenció a les dones i persones lgtbi **(SD1).** En aquest hi van participar representants dels següents serveis: SAI Figueres, SIE Alt Empordà, SIAD Alt Empordà i SAI Alt Empordà.
  - Grup d'Atenció a la Víctima de Mossos d'Esquadra de zona nord de l'Alt Empordà (GAV) **(SD2).**
  - Personal sanitari dels següents equipaments **(SD3):** Hospital de Figueres, CAP L'Escala, CAP Vilafant, CAP Ernest Lluch (Figueres), CAP Cadaqués.
  - Personal tècnic de l'administració en matèria de cultura i gestió d'esdeveniments **(SD4)** dels següents ajuntaments: Ajuntament de Figueres, Ajuntament de Vilafant, i Ajuntament de Castelló d'Empúries.
- **Entrevistes semiestructurades** a diferents perfils de població que tenen una implicació directa en la gestió i/o denúncia de casos de violències masclistes o lgtbifòbiques. Els perfils entrevistats han estat els següents:
  - Col·lectiu de dones migrants Amunt i Crits **(E1).**
  - Comissió de festes de Viladamat **(E2).**
  - Policies locals dels ajuntaments de Llançà, Figueres i l'Escala **(E3).**
  - Col·lectiu feminista Veu Lila **(E4).**

3. Principals resultats de la diagnosi

En aquest apartat es recullen els principals resultats de la diagnosi. Aquest consta de quatre capítols: el primer és un descriptiu del perfil de la població enquestada; al segon es recullen les principals característiques de les violències masclistes i lgtbifòbiques que es donen als espais d'oci, la qual cosa servirà per comprendre quin tipus de situacions s'han d'abordar; al tercer fa referència als espais d'oci en els quals es considera que caldria establir accions de manera prioritària; i finalment, en l'últim s'analitza de quina manera s'està abordant aquesta problemàtica des del punt de vista de la prevenció, la detecció, l'atenció i la recuperació, i de quina manera es pot millorar. D'aquesta manera, el relat que es desprèn d'aquest informe busca respondre a les següents qüestions:

- Què està passant?
- On està passant?
- De quina manera ho estem abordant i com es pot millorar?

3.1 Perfil de la població enquestada

L'enquesta ha estat contestada majoritàriament per persones joves. De fet, la mitja d'edat se situa als 25 anys, on un 68% són dones i el 32% són homes. Només una persona que no s'identifica amb cap dels dos gèneres (gènere no binari) ha respòs l'enquesta.

D'altra banda, el 92% de les persones enquestades són nascudes a l'Estat espanyol. De les persones nascudes a l'estranger, destaca la presència de persones provinents d'Amèrica Llatina (3%) i d'altres països del continent europeu (2%).

Pel que fa al municipi de residència, s'ha aconseguit representació de persones de 44 municipis dels 68 que conformen la comarca del l'Alt Empordà. A continuació es mostra en una taula les poblacions més representades:

Taula 1. Municipis de residència que més han participat de l'enquesta

	Nº respostes	% respecte el total
Figueres	137	31%
Cadaqués	50	11%
Castelló d'Empúries	34	8%
Roses	29	7%
Viladamat	18	4%
Maçanet de Cabrenys	10	2%
La Jonquera	9	2%
Lladó	8	2%
Sant Climent Sescebes	8	2%
Sant Pere Pescador	8	2%
Vilafant	8	2%

Cal tenir en compte també que un 4,5% de la població enquestada han estat persones residents a Catalunya però no de la comarca.

3.2 Incidència i perfil dels casos de violència sexual i lgtbifòbica

En aquest capítol es fa un descriptiu de com es manifesten les violències sexuals i lgtbifòbiques als diferents espais d'oci de l'Alt Empordà: com s'identifiquen per part de qui les viu, quins són els aspectes interseccionals a tenir en i quin tipus de reaccions individuals es donen quan questes succeeixen.

3.2.1 Tipus de violències registrades

El 84% de les persones enquestades confessa haver viscut alguna situació d'agressió masclista o lgtbifòbica en algun espai públic d'oci en els darrers 5 anys. El 78% d'aquestes es corresponen a persones que s'identifiquen amb el gènere femení, davant el 22% d'homes. Com s'observa en el gràfic 1, la majoria de les agressions fan referència a manifestacions violentes que el codi penal no sanciona, encara que en alguns casos els procediments administratius sí. Al mateix temps, són els tipus d'agressió que socialment estan més normalitzades i invisibilitzades en els entorns d'oci i festius, com ara les mirades persistents, la invasió de l'espai personal, o els comentaris ofensius o degradants.

Gràfic 1. Tipus d'agressió rebuda

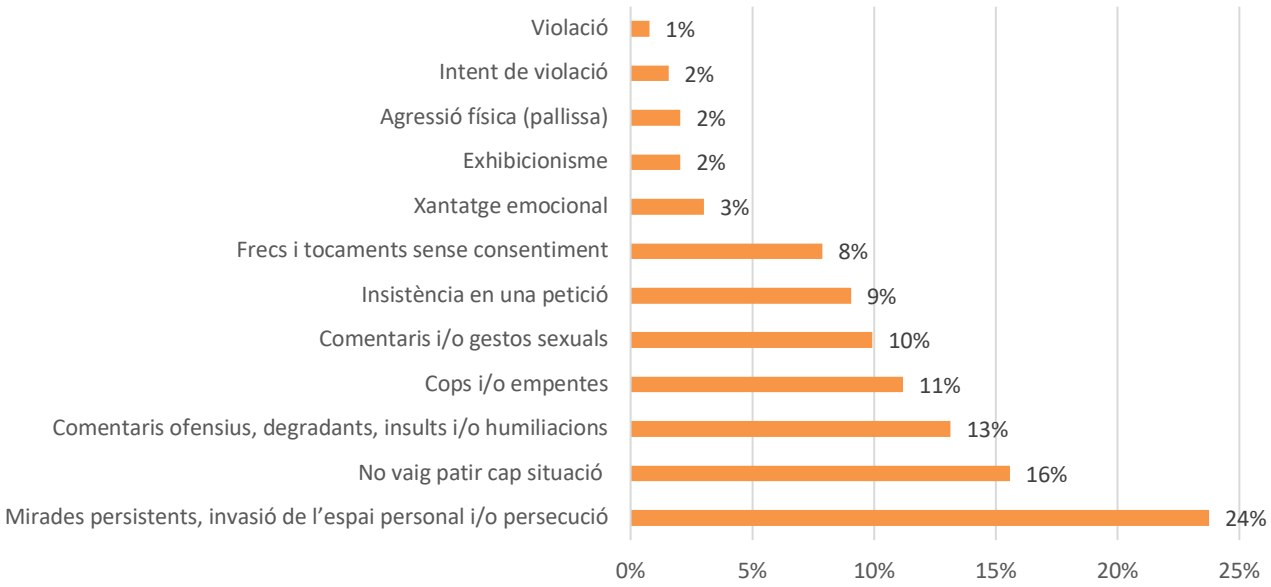

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

Aquests resultats de l'enquesta coincideixen amb el relat que es desprèn de les entrevistes i grups focals. En aquestes, s'ha deixat constància que les violències sexuals són quelcom freqüent als espais d'oci, sobretot aquelles que estan més invisibilitzades.

'Sortim amb la idea que algú ens molestarà, o que com a mínim ens diran alguna cosa. És trist però ja ho tenim interioritzat' (GF1).

'Anar pel carrer i que et diguin alguna cosa això jo ja ho considero una agressió, i està molt normalitzat. També que et toquin el cul, però com que no t'ha fet mal ni res no se li dona importància' (E4).

Aquesta normalització de certs tipus de violències sexuals comporta que hi hagi una manca de coneixement d'aquesta realitat per part de la ciutadania i, per tant, una manca de denúncia, tal com es veurà en els apartats posteriors.

Pel que fa als **serveis d'atenció a les dones (SIAD i SIE)** es relata que no arriben casos de violències sexuals que s'hagin donat en els espais d'oci, sinó més aviat són situacions de violència que es produeixen en l'àmbit de la parella, familiar o de l'entorn proper[1]. En aquest sentit, el SIE ha atès a prop de 60 dones i 20 infants des de que es va posar en marxa a finals del 2020. En el cas del SIAD Alt Empordà, entre els anys 2019 i 2020 han atès 552 dones[2].

En relació als **Serveis d'Atenció Integral** a persones lgtbi, des del SAI de Figueres s'assegura que no arriben casos de violència més enllà de situacions puntuals en les que alguna persona usuària ha explicat alguna situació de rebuig que ha viscut per la seva orientació, identitat i/o expressió de gènere. Aquest fet s'ha vist accentuat en el context de confinament poblacional degut a la pandèmia del Covid19, especialment en l'àmbit familiar per part d'algunes famílies cap els seus fills o filles. Tot i així, sí que es detecten algunes situacions de violència estructural com poden ser les dificultats d'accés al món laboral per part de persones transsexuals.

En aquest sentit, des del SAI de Figueres es relata que el col·lectiu lgtbi a la comarca està molt invisibilitzat, encara que formi part de la realitat del territori, degut al rebuig social que existeix al voltant d'aquestes persones:

'Aquí fa més mal dos homes fent-se un petó que saber que un marit ha pegat a la seva dona' (SD1).

Es considera que aquesta realitat es mostra de manera més pronunciada entre algunes comunitats d'origen cultural divers, on el tabú cap a les identitats, expressions i orientacions de gènere diferents a les cisheteronormatives està molt presents. Aquest seria el cas, per exemple, de la comunitat marroquí:

'Les persones lgtbi marroquines no ho acostumen a fer públic. Normalment són persones que porten una doble vida i és possible que no coneguin gaire els serveis que donen atenció. És una qüestió molt amagada, tot i que sí que n'hi han. És un tema tabú dins de la comunitat marroquí. Hi ha por a l'entorn i a la família per por a ser jutjats/des' (E1).

Tanmateix, es considera que l'acceptació de la diversitat de gènere és molt més gran entre els col·lectius de joves que entre la població adulta degut al treball de sensibilització que s'està fent a escoles i instituts. No obstant, des de la **Veu Lila** es comenta que la homosexualitat masculina encara és font de discriminacions per part dels nois joves, on és freqüent utilitzar com a insult la figura de l'homosexualitat en contraposició a la figura estereotipada de la heterosexualitat masculina lligada a valors positius.

Aquesta exaltació de la virilitat també es quelcom que succeeix en l'entorn de les **dones del GF1**, on hi ha nois que fan ús de comentaris sexistes i discriminatoris per sentir-se reconeguts dins dels grups d'iguals:

[1] Actualització: al setembre del 2021, arrel de la creació d'un protocol d'actuació per casos de violencia sexual a l'Hospital Doctor Josep Trueta, s'estan derivant casos de violencia sexual de diferents perfils al SIE.
[2] Des de l'any 2020 el SIAD Alt Empordà també comptabilitza conjuntament les dades que es deriven del SAID de Roses.

'Si amb 17-18 anys dius aquestes coses, que faràs quan en tinguis 22 i vegis pel carrer una nena de 16 anys? A més són comentaris que els agrada dir perquè són de més mascle' (GF1).

La manca de representació estadística de violències sexuals als entorns d'oci a les institucions i serveis públics és un fet també dins dels cossos policials. Des del **Grup d'Atenció a la Víctima dels Mossos d'Esquadra** s'explicita que no els arriba un volum elevat de casos de violència sexual a entorns d'oci durant l'any. Durant la situació de pandèmia aquets fet s'ha fet molt més evident degut a les restriccions de mobilitat, tot i que sí han notat un increment de casos de violència en l'àmbit de la parella. Així, si la xifra negra que detecten des d'aquest cos en el l'àmbit de la parella és del 80%, en el cas de les violències sexuals als espais d'oci relaten estaria arribant al voltant del 90%.

Des del cossos de **policies locals** també destaca aquesta absència de dades referides a casos de violència sexual als espais d'oci. En l'entrevista amb diferents representants d'aquest col·lectiu (E3) es comenta que han tingut molts pocs casos amb aquest perfil durant l'any i que, al no constar com una problemàtica evident en les seves estadístiques, és un fenomen que no consideren prioritari davant d'altres en els que el volum d'intervencions és superior.

Per part del personal d'urgències de **l'Hospital de Figueres** (SD3) es relata que acostumen a atendre entre una i dues agressions sexuals al mes. En aquest cas, es comenta que els perfils de casos que els arriben són de situacions que s'han donat tant en l'àmbit de la parella com en els espais d'oci. A més, afirmen que quan es deriven de contextos d'oci moltes vegades venen dels municipis de costa o de Figueres, tot coincidint amb la temporada d'estiu. Pel que fa a les violències homofòbiques o transfòbiques els arriben molts pocs casos perquè consideren que són col·lectius que encara tenen més por a denunciar que les dones.

Així doncs, existeix una contradicció entre les dades oficials existents respecte la incidència de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci, i el relat que es desprèn d'algunes de les entrevistes efectuades i de l'enquesta electrònica.

3.2.2 Identificació de les violències masclistes i sexuals

A l'hora de preguntar sobre el motiu pel qual es creu que es va donar l'agressió a la que es fa referència a l'enquesta, el 64% ha contestat que va ser pel fet de ser dona, el 8% per l'orientació, identitat i/o expressió de gènere, i el 28% restant per altres motius que no inclouen els anteriors.

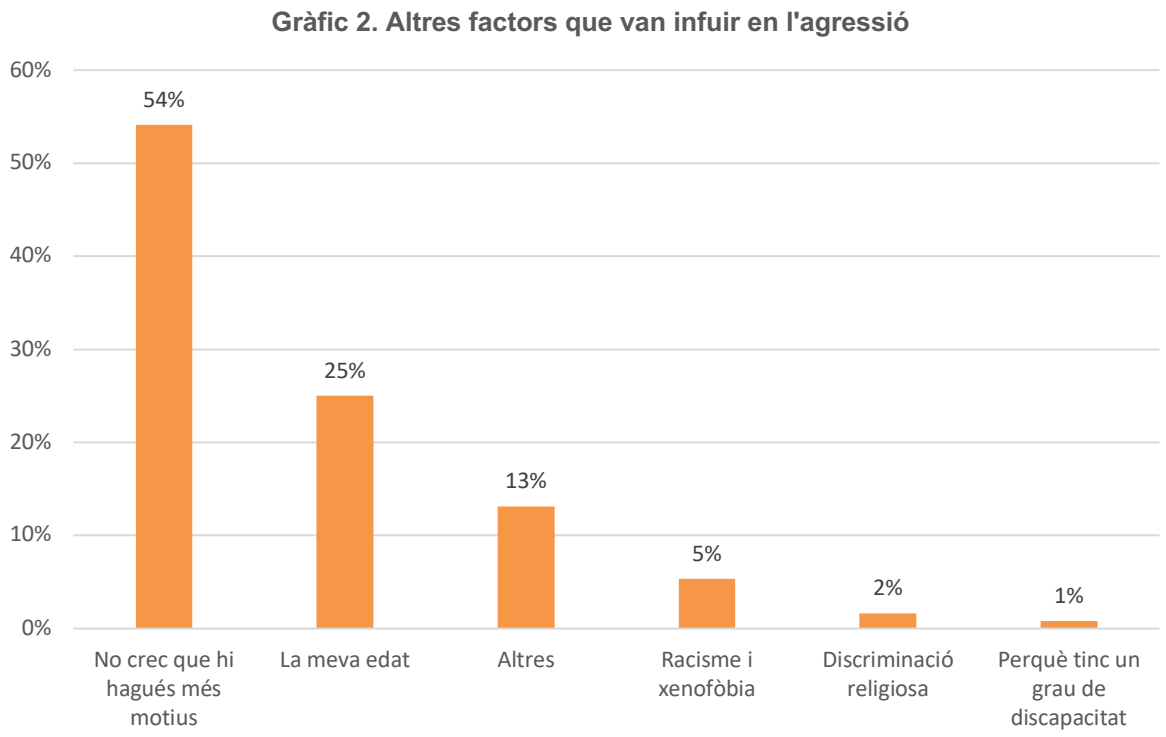

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

En aquest sentit, es pot concloure que existeix cert grau de consciència sobre les opressions que viuen les dones i persones lgtbi en els espais d'oci. No obstant, no és possible identificar si aquesta consciència ja era present en el moment de viure l'agressió o, en canvi, ha estat fruit d'una reflexió posterior que ha permès prendre consciència sobre les diferents violències que es viuen als espais festius i que tendim a normalitzar.

En l'estudi també s'ha volgut esbrinar si, a part dels motius anteriors, es considerava que hi podia haver altres formes de discriminació que haguessin entrat en joc a l'hora de rebre l'agressió. Tal com es mostra en el gràfic 2, més de la meitat de les persones enquestades no identificaven altres motius. No obstant, un 33% creia que hi havia més motius afegits que explicarien la situació viscuda. El mes rellevant és l'edat de la persona. La majoria de casos que s'ha marcat aquesta opció s'ha correspost amb dones joves (mitjana de 19 anys). Per tant, es podria concloure que, en molts casos, els agressors veuen més possible fer un abús de poder sobre dones joves que no pas en dones adultes.

El factor racial també és un dels motius que, tant a l'enquesta com en les entrevistes, es veu com un motiu més de discriminació sumat al fet de ser dona o persona no cisheteronormativa. Es relata que el fet de ser una persona no-blanca sovint està associat a cert tipus de comentaris masclistes que provenen d'imaginaris en els que s'hipersexualitza la figura de la dona, se la tracta d'exòtica o se l'objectivitza.

> *'Moltes vegades em passa que, sobretot a Barcelona, quan estic per zones on hi ha prostitutes, quan passo per allà tinc la sensació de que la gent em mira i pensa que soc prostituta. També per ser negra estic més sexualitzada i hi han més fetitxes. Em diuen coses com que 'no he estat mai amb una noia negra', jo els dic que no em diguin això, que no és una cosa bona.' GF1.*

Pel que fa a les agressions masclistes que interseccionen amb la discriminació religiosa, des de l'entitat Amunt i Crits s'explica que és quelcom que es dóna amb certa freqüència amb les dones musulmanes que porten vel.

Finalment, en relació a la identitat de les persones que han comès les agressions, en la seva majoria han estat persones desconegudes (gràfic 3), i només un 15% han estat perpetuades per persones conegudes. Aquesta dada contrasta amb allò expressat des del SIE (SD1), on s'explica que tots els casos d'agressió sexual que reben han estat produïts per persones conegudes.

Gràfic 3. Identitat de l'agressor

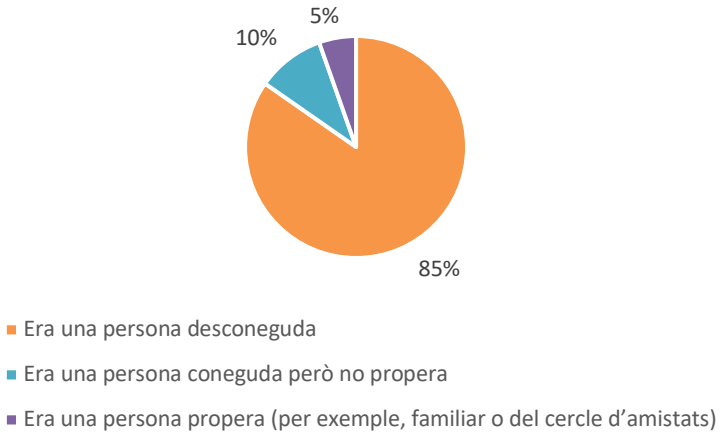

3.2.3 La resposta individual a les agressions

Segons la informació recopilada amb l'enquesta, davant les situacions d'agressió viscudes es donen diversos tipus de reacció per part de la persona agredida, tal com es mostra al gràfic 4.

Gràfic 4. Reacció immediata a l'agressió

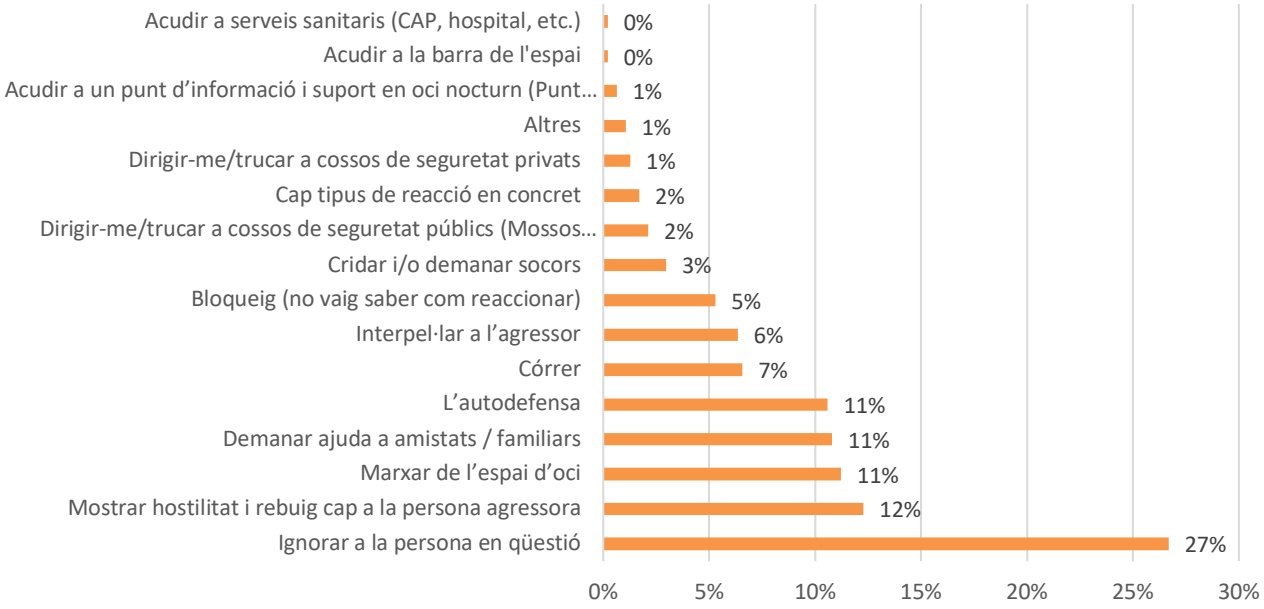

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

Aquestes es divideixen en dos grups:

I. **Respostes autogestionades.** Són aquelles en què la persona que viu l'agressió hi fa front sense comptar amb ningú més. Com es pot apreciar a través dels resultats de l'enquesta, aquesta és el tipus de reacció més habitual i inclou diferents tipus de comportaments (ignorar a la persona, tenir un comportament hostil, l'autodefensa, marxar de l'espai d'oci, interpel·lar a l'agressor o córrer). En aquest sentit cal recalcar que en un gran volum de casos, aquestes no són respostes reparadores per la persona agredida i deixen impune a la persona que comet l'agressió.

II. **Respostes en les quals es demana assistència o ajuda per afrontar-la.** Aquestes són les categories de resposta més minoritàries, sobretot en cas de l'assistència professional[3], que representa el 4,5% de les reaccions relatades. Només el fet de demanar ajuda a amistats i/o familiars és un tipus de resposta que es dona de manera significativa (11%), però que en tot cas, implica la gestió de la situació des de l'esfera dels cercles propers privats.

Aquests resultats segueixen en la línia d'allò apuntat en l'apartat anterior: a pesar que les violències sexuals són un fenomen quotidià als entorns d'oci, no s'està comptabilitzant la seva veritable dimensió, ja que les diferents situacions no arriben als serveis encarregats de registrar-les.

Segons la informació recopilada a través de les entrevistes i grups, la manca de denúncia i demanda d'ajuda a serveis específics s'explica per tres motius. Per una banda, per la **normalització d'aquest tipus d'agressions** i, per tant, la dificultat per identificar-les.

> *'No hi ha cultura de denunciar aquests fets, es relativitzen molt' (E3).*

Aquesta normalització també passa per entendre-les, segons l'imaginari patriarcal, com una qüestió personal i no com una problemàtica social. Prova d'això és que 17% de les persones enquestades creuen que un dels motius principals per perpetuar una agressió masclista és el fet que hi hagi homes 'malalts' que tenen aquest tipus d'actituds, o bé que el 15% ho atribueixin al consum excessiu d'alcohol i altres drogues. Tot i així, és important ressaltar que el 43% de les respostes registrades expliquen les violències masclistes per factors estructurals (aquestes serien les següents categories de resposta: perquè les dones i persones lgtbi viuen en situació de desigualtat respecte els homes; perquè les dones són vistes com a objectes de desig; i perquè el masclisme es homofòbic i transfòbic).

[3] Entendríem com a professionals a aquelles persones que poden donar resposta a l'agressió, ja sigui perquè forma part del seu rol professional o bé perquè poden activar circuits d'actuació específics, és a dir: cossos de seguretat públics i privats, punts liles, barres d'esdeveniments públics i serveis sanitaris.

Gràfic 5. Tres motius principals que expliquen les agressions

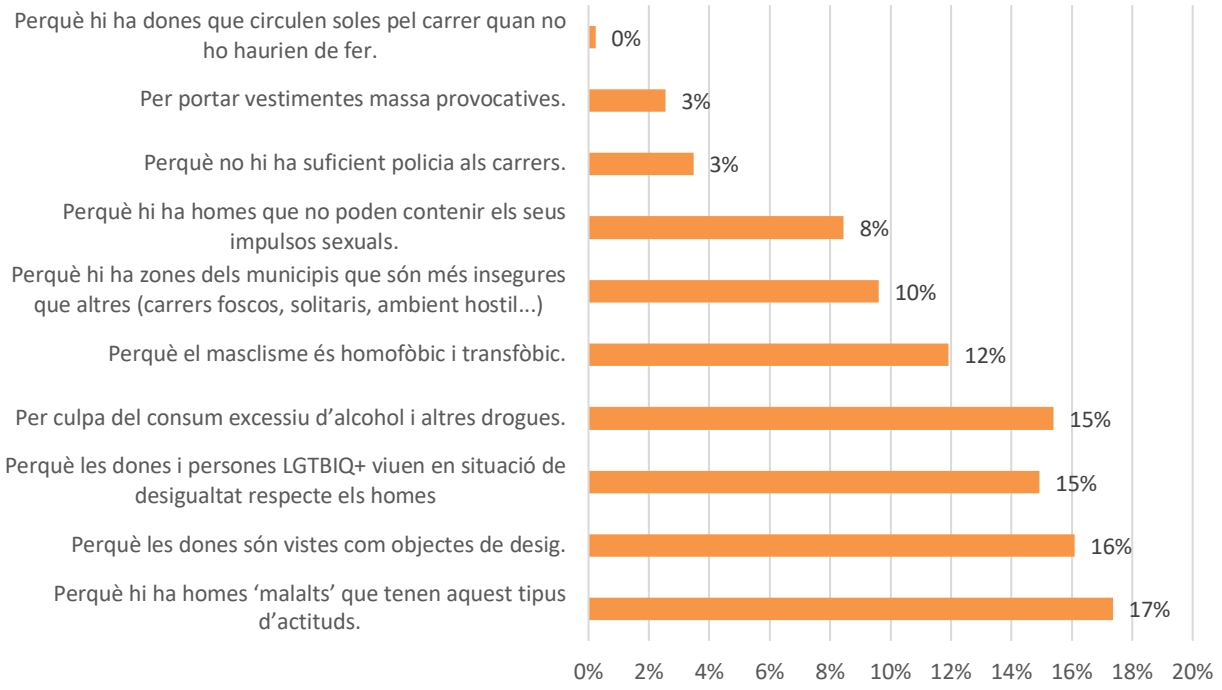

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

En segon lloc, s'al·ludeix a la **manca d'informació sobre les possibilitats d'actuació existents** davant aquest tipus de situacions. Pel que fa a aquesta qüestió, els resultats de l'enquesta mostren que només un 48% de les persones enquestada sabria on acudir si a dia d'avui visquessin alguna forma d'agressió, en front del 39% que no ho tindria clar i el 12% que no coneix cap tipus de recurs que atengui aquest tipus de situacions. Cal destacar que els diferents serveis de SIAD disponibles a la comarca són els recursos més coneguts entre la població enquestada (gràfic 6).

Gràfic 6. Recursos coneguts del territori

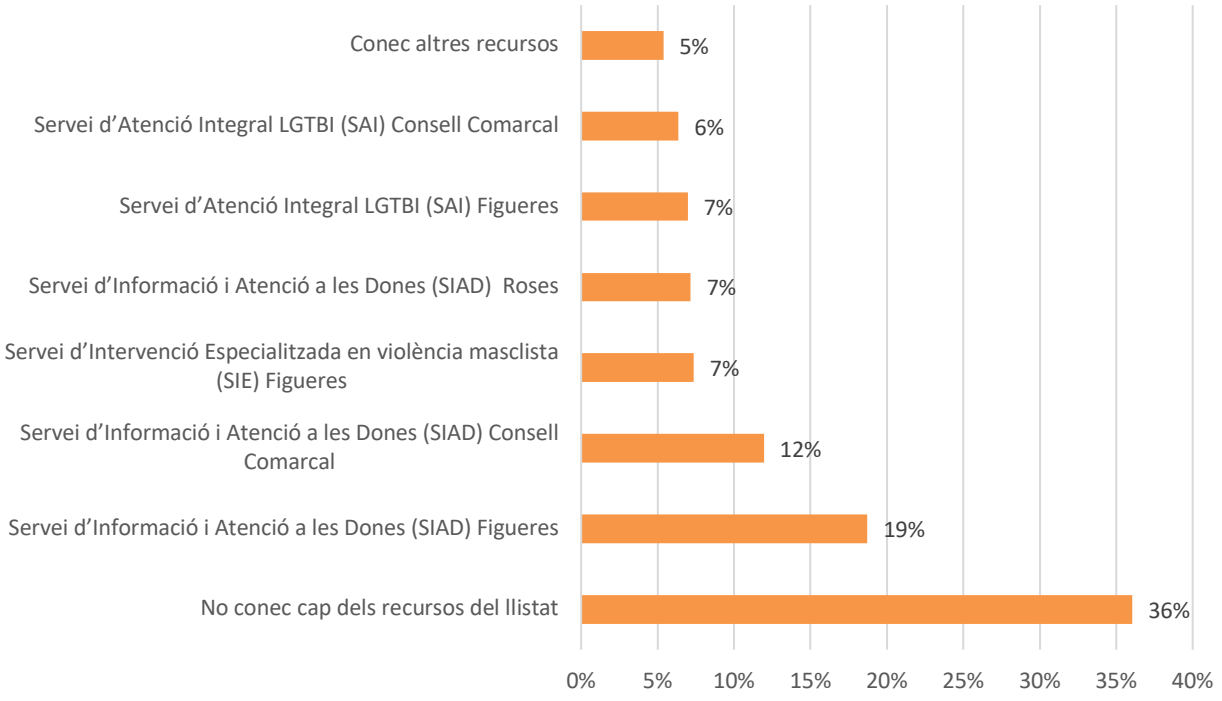

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

Pel que fa a les comunitats d'origen estranger, el desconeixement i la manca d'accessibilitat a la informació a aquests tipus de serveis és un dels factors que es considera de pes a l'hora d'atendre a aquest tipus de recursos:

> *'S'hauria de donar més informació sobre els serveis i en diferents idiomes, no només català castellà' (E1).*

Tot i així, existeixen alguns recursos que tenen en compte la mirada intercultural en els seus serveis, com és el cas del SIAD de Figueres, on una persona d'origen magrebí hi treballa unes hores a la setmana per fer tasques de mediació, traducció i generació de vincles amb les dones d'aquesta comunitat que hi arriben.

Finalment, la manca de denúncies d'agressions sexuals també s'explica per **la por i la vergonya de les víctimes a patir processos de revictimització**[4]. Aquest és un fet que es confirma des dels diferent cossos policials entrevistats i des del GF1. Aquest darrer explicita que moltes vegades aquesta por ve donada per una manca de confiança en els entorns propers i en els serveis encarregats de gestionar aquests casos. En aquest sentit, expressen la sensació d'injustícia que han sentit en diverses ocasions en les quals, en casos de violència mediatitzats, els agressors han quedat en impunitat o amb càstigs pocs proporcionals a la gravetat dels fets. A més, consideren que els circuits d'atenció en casos concrets no són respectuosos amb l'experiència viscuda per part de la persona agredida, com és el cas que es dona quan, per fer una exploració ginecològica davant d'una agressió sexual per part del personal forense, és necessari que primer s'hagi interposat una denúncia formal:

> *'És terrible. És fatal. Alguna cosa en el sistema falla. Perquè moltes vegades quan les dones anem a denunciar no se'ns creu i se'ns ha qüestionat. El sistema aquí falla, la cadena aquí no*

[4] Aquest és un fenomen global que es dona en els casos d'agressió sexual, tal com s'apunta des de l'Hospital Clínic, hospital de referencia per aquests casos. 'La por a ser revictimitzades frena la intenció de moltes dones de denunciar una agressió sexual'(Betevé. 22/11/2019).

va bé. Si tens un accident de cotxe vas al metge, et fan el parte, després vas a l'asseguradora i ja està. Perquè aquí és diferent? Perquè per unes coses si i per altres no (...) Quan vas a l'hospital jo crec que l'últim que vols fer és posar una denúncia. Vols anar a l'hospital i fer-te una dutxa, perquè et sents la persona més bruta del món' (GF1).

De manera transversal, tots aquests factors que frenen a les persones que viuen agressions masclistes a buscar suport es veurien agreujades per altre tipus de factors estructurals, com pot ser el fet de ser migrant, o de perfil ètnic diferent al caucàsic, o ser menor d'edat. Així, els col·lectius que han experimentat la discriminació racial són menys propensos a denunciar delictes o a confiar en el sistema judicial. A més, tal com afirmen figures expertes en la matèria, entre les persones migrades pot existir cert desconeixement sobre els drets que les emparen[5]. Aquest és un fet que confirmen des de l'entitat Amunt i Crits en relació a la comunitat magrebí, on es creu que hi ha molt desconeixement sobre aquests temes, a més de certa desconfiança en els serveis indicats per l'atenció d'aquests casos.

En el cas de les persones menors d'edat, la dificultat pot venir per la por que les seves famílies s'assabentin d'aquesta situació, a més del desconeixement de drets i l'abús de poder que suposa per elles la situació d'assetjament.

'Si no els hi pot explicar als pares, el dia que et passa algo, per experiència amb amigues, no és ja només que no s'ho esperin i que els agafi de cop, és que tens una vergonya tan gran. Vale que no som culpables, però si que et sents bruta i tens vergonya' (GF1).

En el cas d'algunes comunitats d'origen cultural divers, les violències sexuals suposen un tabú encara més gran en els entorns familiars, per la qual cosa el silenci i el patiment es fa més evident en aquests casos. Així ho expressen des d'Amunt i Crits:

'Depenent de l'àmbit en el que et passa aquesta por s'agreuja més o menys. La por i l'educació que rebem de callar-nos són dels motius principals. Les migrants tenen una por més pronunciada de les que no ho son' (E1).

Davant d'aquesta situació, s'afirma la necessitat de fer un treball de sensibilització i educació sexual amb les famílies, la qual cosa es creu que repercutiria positivament en la gestió i acompanyament dels casos provinents d'aquestes comunitats.

En aquest sentit, és important tenir en compte que els serveis públics d'atenció a aquestes situacions tenen l'obligació d'avisar als pares, mares o tutors/es legals quan es produeixen, i en el cas dels cossos policials i sanitaris, tenen l'obligació d'actuar d'ofici, és a dir, sense el consentiment de la persona afectada.

3.2.4 El tracte social als agressors

A dia d'avui no existeixen alternatives d'intervenció sobre les persones que agredeixen, més enllà de les penes que s'imposen per la via judicial, ja sigui a través de sancions administratives i penals. Aquest és un fet confirmat des dels serveis d'atenció a les dones (SD1), on s'informa que només a Girona, a l'hospital de Santa Caterina, hi ha un psicòleg que atén a homes que han exercit la violència masclista. També es comenta que a Barcelona estan sorgint algunes alternatives (com el Servei d'Atenció a Homes) i s'estan iniciant algunes proves pilot en aquesta línia, ja que des de les administracions es reconeix que cal reforçar aquesta via d'abordatge de

[5] Toledo Vásquez, Patsilí; Bodelón González, Encarna (et al.): *Marc jurídic internacional, estatal i autonòmic de les violències sexuals (matrimonis forçats, mutilacions genitals femenines, tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual, assetjament i agressions sexuals)*. Antígona.

les violències perquè, tal com s'expressa des del GAV (SD2), la majoria d'agressors són reincidents.

Tot i així, cal tenir en compte que, més enllà de les agressions constitutives de delicte penal, també cal abordar amb els agressors totes aquelles conductes socialment normalitzades i acceptades, amb l'objectiu de tallar l'escalada de violència que aquestes faciliten, i promoure noves formes de masculinitat i de relacions sexo-afectives entre les persones.

3.2.5 La prostitució com a fenomen particular de l'Alt Empordà

Tot i que la prostitució i els espais en els que s'exerceix no es contempla com a objecte d'estudi ni d'àmbit d'actuació en aquest projecte, des del Grup Motor s'ha considerat rellevant dedicar un espai específic en aquest informe donat que té una relació directa amb el camp de les violències sexuals.

En aquest sentit, tant dels serveis d'atenció a les dones, com des del GAV es confirma que en ocasions atenen situacions de violència masclista i sexual en dones que es dediquen a la prostitució. No obstant, els casos que els arriben són situacions relacionades amb l'àmbit de la parella i no relacionades amb la seva activitat professional. Tot i així, des dels serveis sanitaris afirmen tenir sospites que aquestes persones sovint són víctimes de la violència sexual per part de clients i proxenetes, però que no denuncien els fets per por a les conseqüències que això pot tenir per la seva vida professional i personal. Aquesta sospita ve donada de les revisions ginecològiques que sovint fan, gràcies al col·lectiu Genera, que gestiona la coordinació i la logística entre el col·lectiu i els serveis sanitaris.

> *'Abans denuncien que les han robat que no que les han agredit' (SD2).*

Un altre dels aspectes que preocupa en relació a la prostitució és que, el fet que existeixi de manera tant evident i visible als carrers i carreteres de diversos municipis de l'Alt Empordà està comportant la creació d'un imaginari social en el que les dones també poden ser vistes com a objectes de consum. Un missatge contradictori als esforços que fan algunes administracions envers les desigualtats de gènere i les violències masclistes.

> *'La prostitució és una forma de violència heteropatriarcal. Hi ha prostitució perquè hi ha puteros i no per la presència de prostitutes com a tal. L'administració ha d'assumir un discurs de que això no és normal. No és normal que hi hagi dones exposades i exposant la seva carn a la carretera. No hauríem de normalitzar-ho' (SD4).*

En conseqüència, des de l'equip consultor es considera rellevant engegar accions concretes que avaluïn la dimensió de la problemàtica que es planteja i les conseqüències socials que se'n deriven a través de la Taula de Prostitució existent a l'Alt Empordà.

3.3 Els espais d'oci com a espais d'intervenció

En aquest apartat es ressalten els diferents espais de festa on s'ha posat un major accent pel que fa l'abordatge de les violències sexuals a la comarca. Per tant, els espais que es citen a continuació, son espais d'oci d'atenció prioritària a l'hora de pensar i establir mesures concretes en aquest Protocol.

En primer lloc, es destaca que existeixen tres tipus d'espais d'oci diferents a l'hora d'abordar les violències sexuals: les festes populars (festes majors, carnavals, etc.), els espais d'oci de gestió privada (negocis d'oci nocturn) i la via pública (carrers, places, parcs, etc.).

Pel que fa al primer grup, es destaquen **les festes populars de l'Alt Empordà** com a espais d'oci freqüentats per la població de la comarca. Aquestes inclourien tant les festes majors de cada municipi com altres festes populars com el carnaval, festes d'hivern, etc. Al gràfic 7, amb les barres de color taronja, es pot veure quin tipus de festivitats públiques són les més populars.

Gràfic 7. Espais d'oci més freqüentats

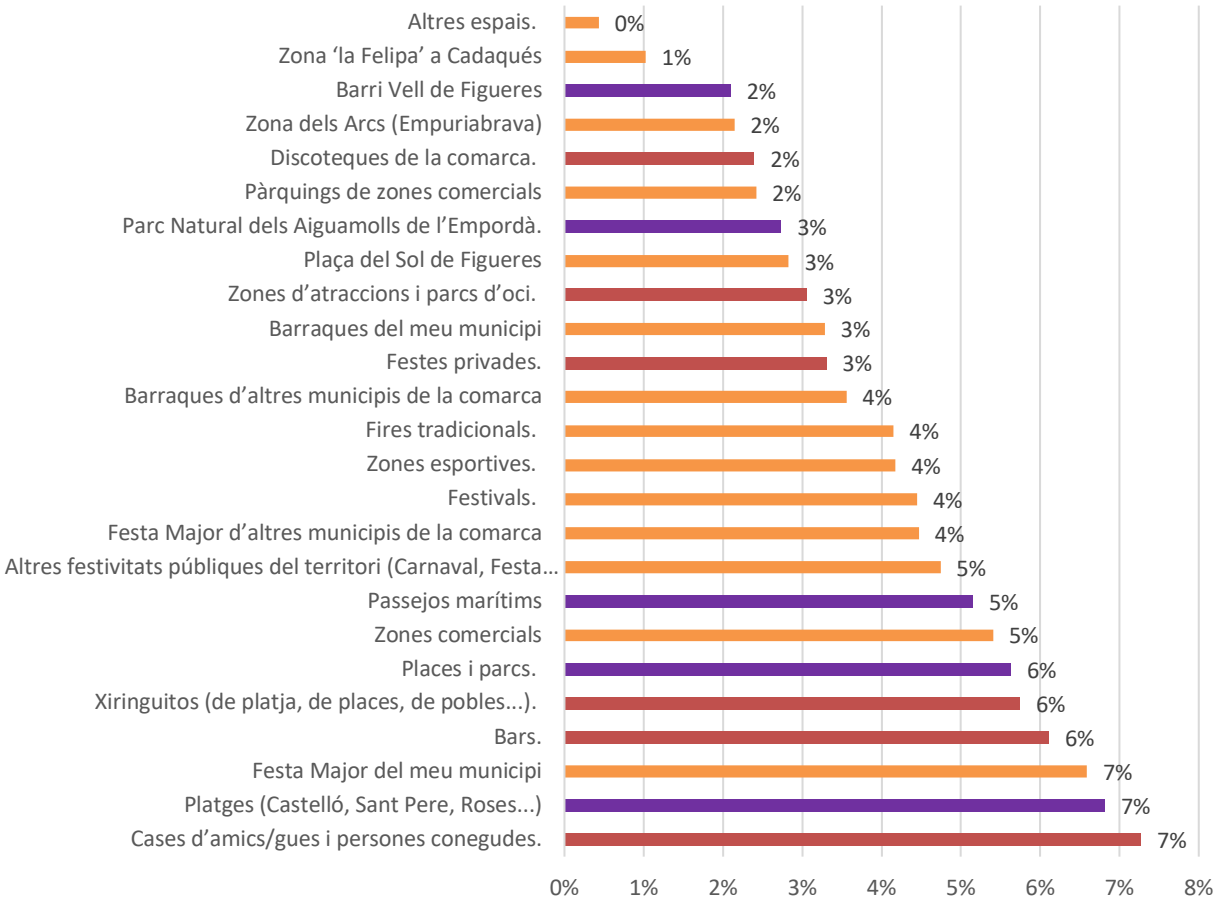

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

Les entrevistes posen de manifest que la mobilitat entre municipis durant les festes majors és una dinàmica freqüent, independentment de la grandària del municipi, ja que existeixen municipis com Viladamat, amb 466 habitants, que per la Festa Major acull al voltant de 3.000 persones.

En segon lloc, els altres espais d'oci que es citen en les entrevistes realitzades i l'enquesta són **els de gestió privada** (al gràfic 7 apareixen marcats en color vermell). Aquests, inicialment, queden fora de l'àmbit d'actuació de l'administració pública (exceptuant situacions determinades en les quals, per llei, s'hi podria intervenir). Tanmateix, això no implica que no es puguin cercar estratègies i aliances específiques per poder abordar les violències sexuals en aquest àmbit. Respecte aquest tipus d'espais, destaquen especialment les discoteques d'Empuriabrava, la zona de la Felipa, i espais d'oci nocturn de Figueres.

Pel que fa a la **via pública com a espai d'oci** (espais marcats de color lila al gràfic 7), aquests han guanyat un major pes en el darrer any degut al context de la pandèmia de la Covid19 i de les restriccions que se n'han derivat. Així doncs, alguns d'aquests espais són marcats com d'us freqüent entre la població enquestada. A més a més, també son el tipus d'indrets que més freqüenten alguns col·lectius, com és el cas de joves menors d'edat que encara no gaudeixen de l'oci nocturn, o de dones d'origen cultural divers, com moltes dones d'origen marroquí, les quals no acostumen a sortir de nit ni a espais d'oci nocturn (E1).

A la següent taula es mostra un llistat dels principals espais de la comarca on s'han reportat les situacions de violència masclista o lgtbifòbica recollides a l'enquesta. Val a dir que aquesta pregunta del qüestionari era oberta i que, per tant, diverses respostes obtingudes no s'han pogut identificar amb cap dels espais que es llisten a continuació.

Taula 2. Espais on es donen les agressions

Espai on es va donar l'agressió	Nombre d'agressions registrades a l'enquesta
Discoteques	28
Barraques d'algun municipi de la comarca	26
Carrer	22
Carnaval de diversos municipis	20
Festes majors	14
Bars	12
Platja	12
Acústica	10
La Felipa Cadaqués	7
Plaça del Sol de Figueres	4
Parcs	4
Passejos marítims	4

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

Coincidint amb les dades mostrades, el GF1 i les integrants de Veu Lila, consideren que les festes majors, la zona de la Felipa i el festival Acústica haurien de ser espais d'atenció prioritària a les violències sexuals per part de l'administració. A aquests, els tècnics de cultura entrevistats (SD4) hi afegeixen els carnavals d'alguns municipis concrets com el de Roses i Castelló d'Empúries.

En aquesta línia, les mesures que s'emprenguin per abordar les violències sexuals als espais de festa hauran de tenir en compte que, a part d'incidir al propi espai festiu, també s'haurà de tenir en compte tot allò que passi als entorns d'aquest. Així, tal com es mostra al següent gràfic (gràfic 8), un alt percentatge de les agressions reportades s'haurien donat als entorns de l'espai d'oci. Més endavant també es parlarà dels trajectes d'anada i tornada a aquests espais associats a la mobilitat en el territori.

Gràfic 8. Moment de l'agressió

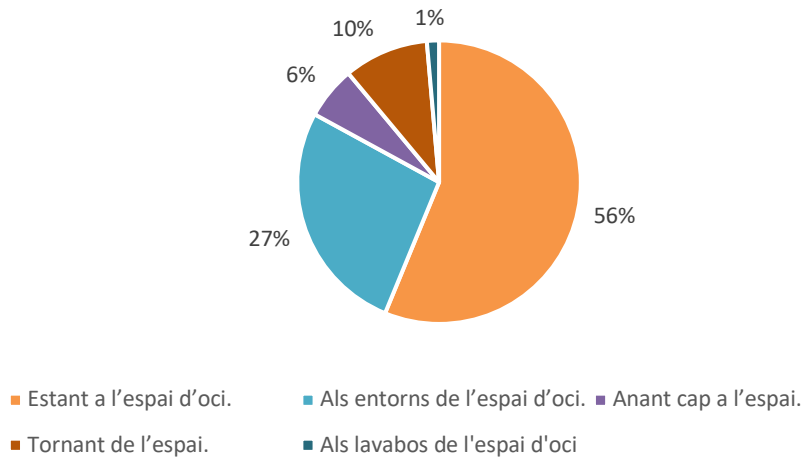

Font: elaboració pròpia a partir de l'enquesta 'Violències sexuals i lgtbifòbiques als espais públics d'oci de l'Alt Empordà'.

3.4 L'abordatge de les violències sexuals i lgtbifòbiques

En aquest apartat es fa referència, per una banda, als diferents elements preventius que es poden tenir en compte a l'hora de de treballar les violències sexuals als espais d'oci, i per l'altre, a tots aquells aspectes relatius a l'abordatge de les mateixes des dels nivells de la detecció, l'atenció i la recuperació. D'aquesta manera, els diferents temes que es plantegen en aquest apartat són els diferents punts que, des de l'administració pública, s'hauran de tenir en compte a l'hora de construir i promoure espais d'oci amb perspectiva de gènere. És a dir, generar espais que abordin tots els aspectes relatius a la organització d'esdeveniments i gestió d'espais d'oci tenint en compte les opressions que pateixen les dones i persones lgtbi d'una manera integral i integradora.

3.4.1 Estratègies de prevenció

La *Llei catalana del dret de les dones a eradicar la violència masclista* (5/2008 del 24 d'abril, article 3), defineix la prevenció de la següent manera:

Prevenció. El conjunt d'accions encaminades a evitar o reduir la incidència de la problemàtica de la violència masclista per mitjà de la reducció dels factors de risc, i impedir-ne així la normalització, i encaminades a sensibilitzar la ciutadania, especialment les dones, en el sentit que cap forma de violència no és justificable ni tolerable.

Així doncs, en aquest subapartat s'apuntarà a diversos aspectes sobre els quals es pot incidir a l'hora de combatre el masclisme i la subseqüent cultura de la violació que se'n deriva, des de les administracions i la societat civil.

a) Programació cultural i contractació pública

La invisibilització de les dones al món de la cultura és un fet característic de les societats patriarcals. Tot i que les dones sempre han estat presents en l'escena artística de cada moment, no ho han estat als llibres d'història, ni als museus, ni als escenaris. En tot cas, quan se les ha visibilitzat públicament, amb freqüència s'ha fet pels seus atributs físics i estètics, i no tant per la qualitat de la seva obra. A conseqüència d'això, existeix una manca de referents femenins que creïn escola en la cultura popular i de masses dels territoris. D'aquesta manera, es podria dir que l'escena cultural d'una societat concreta és el reflex dels avenços que han pogut fer les corrents feministes i els diferents sostres de vidre que les dones han pogut trencar. Així, la construcció d'esdeveniments culturals amb perspectiva de gènere per combatre l'imaginari masclista resulta imprescindible.

Tenint en compte aquesta premissa, pel que fa a **la programació cultural** de les festivitats populars de l'Alt Empordà la tendència apunta que encara hi ha molta feina per fer. Prova d'això és que s'ha analitzat el programa de festes populars de 12 municipis de la comarca de l'any 2019 i en cap d'ells hi apareix cap concert d'alguna solista o agrupació musical composat únicament per dones (gràfic 9[6]). En tots els casos, la majoria de concerts són d'agrupacions musicals composades per homes, i en menor mesura per agrupacions mixtes (en les que sovint la majoria de persones del grup són homes). Tenint en compte que moltes de les programacions proposades corren a càrrec de les comissions de festa dels diferents municipis, caldrà que les administracions

[6] La categoria 'Ns' al gràfic fa referencia a que no s'ha pogut identificar el gènere de les persones integrants del grup.

públiques treballin amb elles per motivar-les i sensibilitzar-les a l'hora d'incorporar la perspectiva de gènere en l'elaboració dels seus cartells de festa. En aquets estudi també s'ha detectat pràcticament inexistent la contractació d'agrupacions musicals composades per altres col·lectius discriminats socialment, com poden ser les persones racialitzades o migrants.

Gràfic 9. Composició de les agrupacions musicals (xifres absolutes)

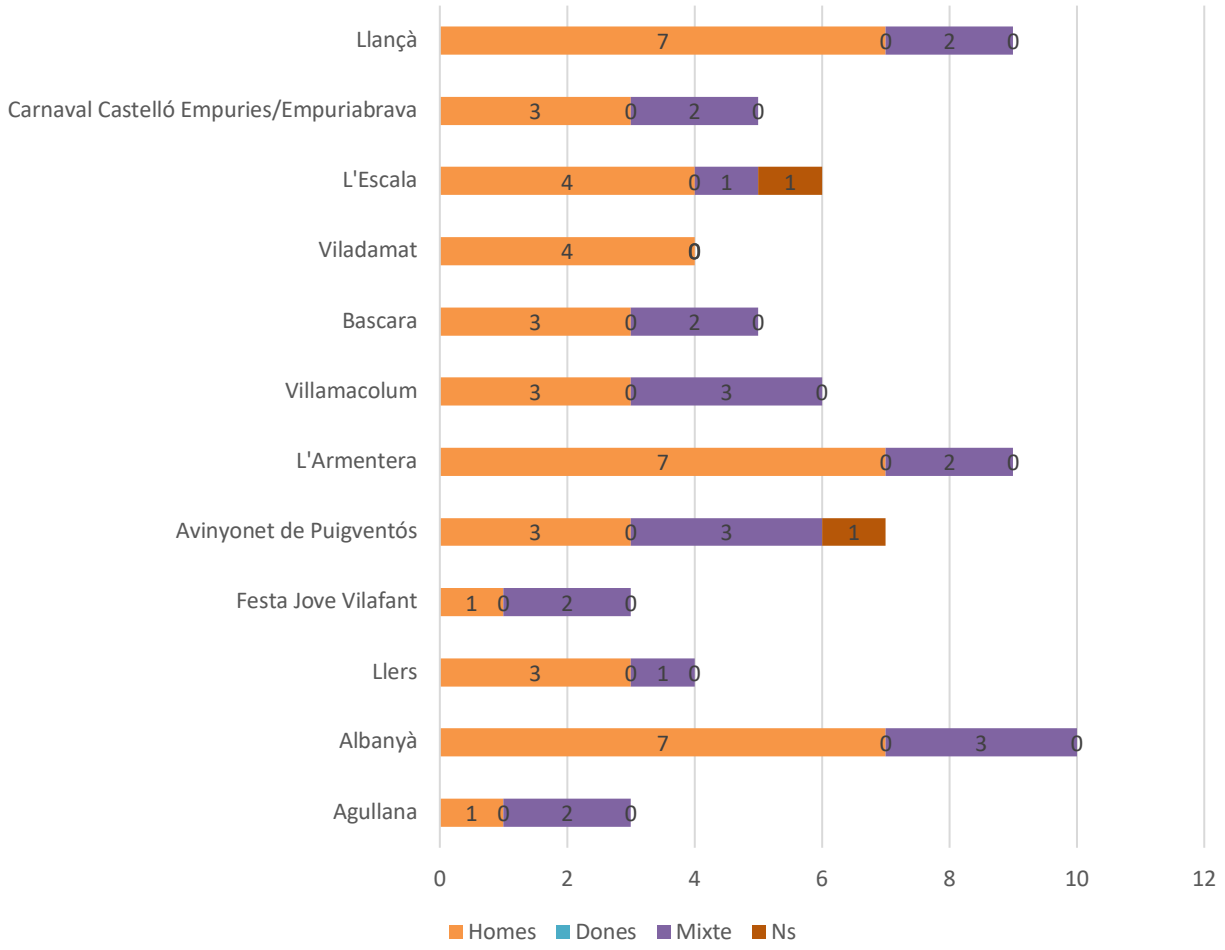

Tot i així, al territori també existeixen casos de bones pràctiques, on existeix una clara tendència a revertir aquesta situació i apostar per la visibilització de les dones i persones lgtbi als escenaris, com és el cas del Festival Acústica. Tal com es mostra al gràfic 10, del 2018 al 2019 s'incrementa en 7 punts la representació de les agrupacions de dones i en 22 punts les agrupacions mixtes. Una xifra que s'aproxima a la paritat de gènere en la programació cultural.

Gràfic 10. Composició dels grups Festival Acústica

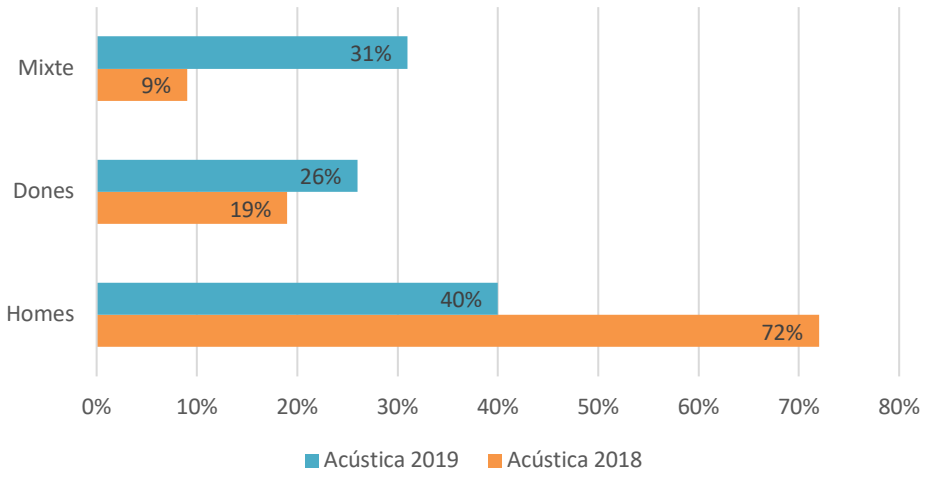

En aquesta línia, cal recordar també que la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva entre homes i dones, a l'article 11.2 dictamina el següent en relació als ajuts públics: Les bases reguladores de subvencions, beques i qualsevol altre tipus d'ajut públic que convoquin les administracions públiques de Catalunya han de tendir a incloure la valoració del millor mitjà per a aconseguir la incorporació de la perspectiva de gènere.

També la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, explicita el següent a l'article 14 que:

- 1. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar per la incorporació d'activitats per a la no-discriminació per raons d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere als àmbits de la cultura, el lleure i l'esport següents:
- a) Certàmens culturals i esdeveniments esportius.
- b) Projectes relacionats amb la recuperació de la memòria històrica.
- c) Espectacles i produccions culturals infantils i juvenils.
- d) Recursos didàctics i fons documentals en l'educació no formal.
-
- 2. Les administracions públiques de Catalunya han de garantir:
- a) La promoció i difusió de les bones pràctiques de les associacions i les empreses d'educació en el lleure i de les entitats juvenils amb relació als principis d'aquesta llei.
- e) L'adopció de les mesures pertinents en funció de la competència en matèria d'espectacles i activitats recreatives per a evitar que es puguin cometre actes homofòbics, bifòbics o transfòbics.

Més enllà de la composició de les agrupacions o solistes que es puguin contractar, un altre aspecte que s'ha de tenir en compte a l'hora de pensar en la programació cultural dels esdeveniments festius és **el contingut de l'obra expressada per cada artista**. Així, referències discriminatòries contra les dones i persones LGTBI als escenaris no haurien d'estar permeses. Tal com tipifica la *Llei 11/2009, de 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives*, (article 48.s), és motiu de falta greu 'dur a terme, o incitar que es duguin a terme, actes que atemptin contra la llibertat i la indemnitat sexuals, si no constitueixen infracció penal'. Aquest és un aspecte que, segons els agents entrevistats (SD4) també es procura tenir en compte, com és en el cas de l'Ajuntament de Figueres, on el seu *Protocol contra les agressions sexistes*, contempla que no es puguin contractar agrupacions musicals amb aquest tipus de contingut. Concretament s'explicita que:

- Es vetllarà per garantir la paritat de gènere per a la contractació de grups musicals.
- Es descartarà de la programació els grups musicals relacionats amb agressions sexistes o amb declaracions públiques fomentant la cultura masclista.

No obstant, els tècnics de cultura entrevistats mostren certa preocupació pel consum musical que fan els i les joves en l'escena actual i que, per tant, s'ha de sensibilitzar a la població envers aquesta problemàtica.

> *'El consum cultural que està fent molt jovent va cap a unes lletres i uns missatges que són contraris al tema de les violències masclistes. Això és contradictori a tots els esforços que estem fent des de l'administració' (SD4).*

Tot i així, aquest grup d'entrevistats també considera que els espais festius suposen una gran oportunitat per transmetre valors i creences a la societat.

> *'Jo crec fermament en el poder transformador de la festa. La festa com a tal té poder de transformar si ho volem. Un exemple és Barraques a Figueres amb els gots. Fa 20 anys anaves a una festa i els gots no eren reutilitzables i quedava tot el terra ple de gots. Es va fer una aposta. Va costar d'entendre la idea del got d'un sol ús però es va fer i mai més hi hagut aquesta estesa de gots de plàstic infinita que era horrorosa' (SD4).*

Finalment, en aquest apartat també es vol fer una menció a certes **tradicions del territori** que serien titllades de masclistes pel seu contingut i/o origen, i que formarien part del programa de festes populars dels seus municipis. Un exemple seria la tradició del nomenament de la 'pubilla i l'hereu' en alguns municipis de la comarca, com és el cas de Llançà o Peralada . Aquesta tradició sovint es fonamenta en una estètica i contingut lligat a estereotips de gènere que no dona peu d'entrada a la diversitat social que composen els territoris pel que fa a identitat i expressió de gènere, diversitats físiques, de classe social o origen ètnic.

b) Comunicació i ús de llenguatge no sexista

El llenguatge escrit i visual no són elements neutrals, sinó que representen i transmeten normes i creences socials. Per tant, ajuda a transformar o perpetuar els valors de la societat, ja que a través del llenguatge construïm la realitat. És per això que serà important tenir en compte aquest factor a l'hora d'elaborar cartells i textos en la programació d'esdeveniments festius. A continuació es mostren dos exemples de cartells elaborats per dues festes populars de l'Alt Empordà on no es segueixen les consignes de la comunicació no sexista. En el primer cas (Festa Major de Llers) es pot veure la fotografia d'una de les agrupacions que actua, on la representació d'homes i dones segueix els estereotips de gènere tant pel que fa a la vestimenta dels/les integrants, com en la posició corporal que tenen. Val a dir que, per contra, en aquest cas es valora positivament que en el mateix cartell de festa s'anunciï l'existència del servei de punt lila durant els esdeveniments. En el segon cas (Festa de Sant Joan de Bàscara), el text redactat a la programació està en masculí, fent ús d'expressions com: 'tots els participants', 'jocs per a nens i adults', o 'espectacle de malabars per a pares i nens'.

c) Configuració dels espais de festa en clau de gènere

Des de l'urbanisme feminista es reivindica que la configuració arquitectònica dels espais no és neutre i que, tradicionalment, aquests s'han tendit a reproduir les desigualtats que tenen a veure amb el masclisme. Així, els espais públics serien una manifestació de les opressions i dels privilegis presents en les societats patriarcals.

Els espais d'oci no son indrets exempts d'aquesta tradició, per tant, hi ha alguns aspectes que s'han de tenir en compte a l'hora de gestionar-los i d'organitzar esdeveniments sota la mirada del gènere com són: on es col·loquen els lavabos, il·luminació dels espais festius i de les seves vies d'accés, la col·locació dels punts liles o la senyalització específica dels diferents espais i serveis oferts a la ciutadania.

Per aquest estudi no s'han pogut analitzar les característiques concretes dels diferents espais d'oci i festius de la comarca. No obstant, en dues de les entrevistes realitzades es menciona que en el Festival Acústica és un dels esdeveniments on es creu que hi ha espais que es podrien considerar perillosos. Degut a les grans dimensions d'aquest es comenta que hi ha molts carrers que connecten els diferents espais del festival que estan foscos i poc vigilats. De fet, una de les persones entrevistades reporta una cas d'exhibicionisme que va viure en aquest context en l'última edició del festival.

d) La mobilitat en els espais d'oci

La percepció de seguretat que tenen les dones dels espais públics també és una de les qüestions que s'aborda des de l'urbanisme feminista. Aquesta branca de coneixement apunta que els espais públics, més enllà de la seva configuració arquitectònica, també estan condicionats per les relacions de poder desiguals entre els homes i les dones. En aquest sentit, és important tenir en compte que les dones són vistes, en una bona mesura, com a objectes de desig en l'imaginari social, la qual cosa es tradueix de vegades en una sensació d'inseguretat als espais públics, sobretot en contextos d'oci nocturn[7]. Aquest és un fet que queda palès a l'enquesta quan es pregunta sobre la percepció de seguretat de les persones en els carrers dels seus municipis, en

[7] Ortiz Escalante, Sara (Col·lectiu Punt 6): La seguretat urbana des de l'urbanisme feminista. Barcelona societat: En profunditat.

una escala de l'0 al 10. Així, la mitjana de les respostes és que, de dia, la percepció de seguretat és de 6,5 punts de mitjana, mentre que de nit baixa al 5,7. En el cas de les dones i persones no binàries la diferència és clara, tal com es mostra a la següent taula. En aquesta es pot veure com la majoria de dones han puntuat per sota de 5 la seva percepció de seguretat durant la nit, mentre que en el cas dels homes aquesta puntuació només ha estat valorada pel 33% dels enquestats.

Taula 3. Percepció de seguretat

	Percepció de seguretat de nit		**Percepció de seguretat de dia**	
	Dones o persones no binàries	Homes	Dones o persones no binàries	Homes
Del 0 al 5	51%	33%	41%	30%
Del 6 al 10	49%	67%	59%	70%

La manca d'alternatives de transport al territori porta a les persones a desplaçar-se, o bé caminant per trajectes relativament curts, o bé fent ús dels transport privat, amb els riscos que això pot portar. En les entrevistes realitzades al grup de dones joves i les integrants de Veu Lila s'expressa que davant d'aquesta situació les dones busquen diferents estratègies per transitar per l'espai públic i sentir-se més segures o previngudes davant d'atacs masclistes. Algunes de les estratègies citades són: enviar missatges a les amigues durant el trajecte a casa per avisar per on estan, posar-se els auriculars sense música (per ignorar possibles comentaris, però alhora estar pendent del que succeeix a l'entorn), trucar a la parella en el recorregut del camí a casa, enviar la ubicació al grup d'amigues o fer-se una foto per enviar a les amigues en el moment que s'arriba a casa. A més, en alguns grups manifesten tenir com a consigna no deixar mai que vagi sola a cap indret del context de festa a cap de les integrants de la colla, degut a males experiències viscudes i a la sensació de risc que suposa ser dona i caminar sola de nit.

> *'A vegades vas caminant i veus algo o algú que no saps com és ni qui és, i et fas la pel·lícula. Si no veus la cara i no saps qui és, et fa por que et pugui passar algo. Que abusin de tu, que et segrestin...' (GF1).*

La percepció de seguretat lligada a la manca d'il·luminació també és un dels aspectes que es remarca en l'Informe de Valoració del Punt Lila de la Festa Major de Cadaqués, on diverses persones que es van acostar al servei en els dies de festa van mostrar preocupació per aquest aspecte. Per això, en aquest mateix informe, l'entitat encarregada de dinamitzar el servei van elaborar un document de propostes de millora pel municipi en aquesta línia.

e) Protocols d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci

A la comarca de l'Alt Empordà hi ha diversos municipis que han engegat protocols d'abordatge de violències sexuals a espais d'oci, sobretot pel cas de les festes majors. Alguns d'aquests són els del municipis Figueres, Cadaqués, Viladamat o Roses.

Així, cal distingir tres tipus d'enfocaments que tendeixen a donar-se en instruments d'aquest tipus[8]:

- Protocols focalitzats en les persones agredides: busquen focalitzar les actuacions en funció de les decisions que prengui la persona agredida, de manera que se la protegeixi al màxim de la revictimització, al mateix temps que se la té en compte com un agent actiu i vàlid per la conducció del seu cas. Exemple al territori: protocol de Roses.
- Protocols focalitzats en els homes agressors: posen el focus en les actituds dels homes en els espais de festa per tal de canviar idees i comportaments.

[8] Prado Soto, Nieves; Pineda Lorenzo, Montserrat (2018): *Guia per a l'elaboració de protocols davant les violències sexuals en els espais d'oci*. Diputació de Barcelona.

- Protocols focalitzats en les agressions: se centren en el tipus d'agressió que ha viscut la persona, tot establint diferents nivells de gravetat i activant circuits diferents en funció d'aquests, la qual cosa invalidaria la capacitat de resposta de les persones agredides. Exemple al territori: protocols de Cadaqués, Figueres i Viladamat.
-
- A l'hora d'elaborar el protocol comarcal, i les diferents adaptacions que es facin dels municipis del territori caldrà tenir en compte aquests enfocaments.
-

f) Campanyes específiques contra les violències sexuals

Sovint, les diferents accions d'abordatge de les violències sexuals als espais d'oci van acompanyades d'una campanya de comunicació que els fa de paraigües. En l'enquesta virtual, s'ha preguntat a les persones enquestades si coneixien alguna campanya d'aquest tipus als seus municipis. Tal com es veu al gràfic 11, la majoria de persones que han contestat l'enquesta, o bé afirmen que no existeix cap tipus de campanya específica, o bé desconeixen si existeix.

Gràfic 11. Coneixement de les campanyes específiques

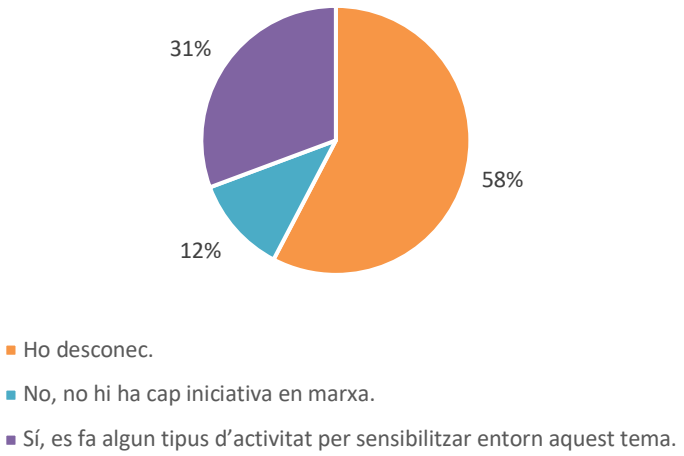

Tot i així, cal destacar l'esforç fet per algunes administracions per tal d'implementar campanyes de sensibilització entorn aquest tema. Aquest seria el cas del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, que des del 2019 ha engegat la **campanya 'Jo sóc Punt Lila'** que busca fer un acompanyament integral als municipis per la prevenció i atenció d'agressions masclistes en contextos festius. A través d'aquesta campanya han donat suport als municipis de Vilafant, Avinyonet de Puigventós, Garriguella, Agullana, Lladó, Navata, Sant Llorenç de la Muga i Sant Miquel de Fluvià promovent xerrades, tallers i formacions. També s'han facilitat materials informatius als Ajuntaments de Vilafant, Portbou, Vila-sacra i Vilajuïga, i s'ha facilitat la implementació dels serveis de punt lila als següents municipis: L'Escala, Llers, Llançà, Vilamalla, Roses, Garriguella, Camallera, Empuriabrava, Castelló d'Empúries, Avinyonet de Puigventós, Sant Pere Pescador, Albanyà, Lladó, Navata, L'Armentera, Fortià, Cantallops, Sant Llorenç de la Muga, Port de la Selva, Agullana, La Jonquera i Vilafant. A més a més, també incorporen la perspectiva de gènere en altres campanyes que no estan directament relacionades amb aquet camp, com és el cas de la campanya Fem Salut.

Imatge de la campanya 'Jo soc punt lila' el Consell Comarcal de l'Alt Empordà

g) Els punts liles com a espais de sensibilització

En els darrers tres anys diversos municipis de l'Alt Empordà han implementat el servei dels punts liles a les seves festes populars. Aquests tenen per objectiu sensibilitzar a la població sobre les violències masclistes i lgtbifòbiques i atendre qualsevol cas que es pugui donar durant les nits d'actuació. En aquest sentit, tal com s'explicita en els diferents informes que es van derivar d'aquestes accions, s'ha aconseguit la missió de visibilització de la realitat que aquesta perseguia, tot i que anotant que encara hi hauria molta feina per fer per arribar a conscienciar la societat. Així, el servei ha tingut una molt bona rebuda entre la població (sobretot entre les dones), la qual cosa coincideix amb el relat expressat per les persones entrevistades:

> *'Quan tu veus un punt lila a una festa t'adones que estan tenint en compte que el que ens passa no és normal. És una manera de visibilitzar i no normalitzar les agressions sexuals i masclistes del món de la nit' (GF1).*

En tot cas, també es posa de relleu que en aquests espais tendeixen a acostar-se més les dones que els homes o persones no binàries. En l'any 2019, de les 2.411 persones que es van acostar a algun punt lila gestionat pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà, el 73% eren dones i el 27% homes. Per tant, cal dissenyar estratègies perquè els homes també se sentin interpel·lats per la missió que persegueixen els punts liles. Així com també les persones no binàries, que han de sentir que aquest també és un espai d'atenció per elles.

h) Formacions i sessions de sensibilització

En termes generals, en les diferents entrevistes realitzades es recalca que cal una major tasca de formació i sensibilització a tota la societat sobre les desigualtats de gènere i el funcionament del sistema patriarcal, així com, a nivell específic, sobre les violències masclistes i lgtbifòbiques. En aquest sentit, des del Consell Comarcal de l'Alt Emportà s'estan portant a terme diverses iniciatives, en forma de taller, formació o xerrada en la que es té en compte la perspectiva de gènere. Per exemple, els que es porten a terme des del Servei Infosex, el Servei d'Informació Local en Salut Jove, al Curs d'Agents Joves de Salut, els contemplats al projecte Okup'Alt, i tots

aquells integrats dins de la campanya 'Jo soc punt lila'. De fet, del total de persones que han contestat l'enquesta realitzada en aquest estudi, el 67% havien rebut prèviament algun tipus de formació en gènere o violències masclistes, davant del 33% que no.

Tot i així, en gairebé totes les entrevistes realitzades es considera que cal fer més esforços en aquest àmbit, ja sigui a la població en general o a col·lectius específics. Per exemple, en el cas de les **persones joves** es considera molt important poder incidir des de l'escola i els instituts, ja que es detecta que, encara a dia d'avui existeixen dinàmiques molt masclistes entre aquest col·lectiu (E4, SD4, E3, GF1 i SD3).

> *'Els nois a classe... bueno, es que no es pot fer un debat sobre això. Bueno és que no és un debat, és una conversa que s'hauria de poder tenir com adolescents que som i que bueno... quan vam organitzar tot el tema del 8 de març i parlàvem jo vaig sentir que se'm tiraven a sobre per bàsicament parlar de coses que em passen, com allò que sentia quan caminava sola pel carrer... en va fer bastanta ràbia la veritat' (E4).*

No obstant, per tal d'incidir en aquest sector poblacional també es remarca la necessitat de preparar als equips docents perquè la implementació de la perspectiva de gènere incideixi de manera transversal en la tasca acadèmica (E4), així com la urgència de generar indicadors específics per poder mesurar l'impacte que tenen les accions que es programen en el jovent (SD4). A més, cal que per aquest tipus de formacions també es tingui en compte la perspectiva intercultural, ja que les dinàmiques de gènere i la manera de concebre la realitat social sovint varia d'una cultura a una altra (E1).

D'altra banda, també existeixen demandes formatives per a certs **col·lectius específics** a l'hora d'implementar la perspectiva de gènere en els seus espais professionals, com és el cas dels cossos de policia local (E3), càrrecs tècnics de cultura i gestió d'esdeveniments (S4), o personal sanitari (SD3). En el cas del **personal sanitari** (SD3) es veu molt necessari conscienciar als i les professionals de la salut sobre les dinàmiques de les violències masclistes ja que es detecta una gran manca de sensibilitat, a excepció d'algunes persones puntuals que s'han format per iniciativa pròpia. D'aquesta manera, es creu que s'haurien d'implementar cursos en aquesta matèria de manera periòdica i obligatòria per tot el personal de salut, així com es fa en altres camps com el de la reanimació cardiovascular.

> *'Al món sanitari s'ha prioritzat la formació científica i s'ha abandonat la formació emocional o comunicativa, i això hauria de ser sistemàtic en tot el personal' (SD3).*

Aquesta mirada és compartida des dels serveis d'atenció a les dones i persones lgtbi (SD1), on es considera que des dels serveis públics (sanitaris, serveis socials, EAIA, etc.), manca una visió global del fenomen de les violències masclistes, ja que sovint només s'ataquen els símptomes i no es veu la multidimensionalitat de la problemàtica.

> *'Falta una estructura, a vegades tens sort i et toca algú sensibilitzat però no és quelcom estructural' (SD1).*

i) Els moviments de base feministes i les violències masclistes.

A través de la informació que s'ha tingut accés en aquest estudi, no s'han detectat un gran volum de col·lectius feministes de base que generin accions al territori, a part dels col·lectius professionals que treballen en aquest camp. De fet, des del SAI Figueres es confirma que no existeix cap entitat LGTBI a l'Alt Empordà, i que la única que existia fa uns anys (Violeta), es va dissoldre per manca de participació[9]. A part, des de la Veu Lila, un dels col·lectius identificats, es relata que sovint existeix una manca de suport per part d'algunes institucions. En aquest cas, la

[9] En el temps de realització del projecte ha sorgit un nou col·lectiu de persones de diferents edats i perfils culturals amb la voluntat de crear una entitat LGTBIQ+ a la comarca.

Veu Lila és un col·lectiu de joves de secundària que pretén funcionar com a punt lila permanent al centre educatiu, i expliquen que dins del propi centre s'han sentit poc recolzades per l'equip docent a l'hora d'engegar iniciatives o demanar espais per portat a terme la seva activitat.

> *'Dintre de Veu Lila érem tot noies i va haver un noi que va voler entrar. Nosaltres estàvem supercontentes que volgués participar amb nosaltres però un professor li va dir que no. Que això era un projecte de les noies i que ell no se n'anava de l'hora de tutoria' (E4).*

Des de l'equip consultor es considera clau promoure la creació d'un teixit feminista sòlid al territori que permeti sensibilitzar, abordar i coresponsabilitzar a la societat sobre les dinàmiques de gènere i les violències masclistes.

3.4.2 L'abordatge de casos per part dels recursos existents

La *Llei catalana del dret de les dones a eradicar la violència masclista* (5/2008 del 24 d'abril, article 3) defineix la detecció, l'atenció i la recuperació pels casos de violència de la següent manera:

- **Detecció.** La posada en funcionament de diferents instruments teòrics i tècnics que permetin identificar i fer visible la problemàtica de la violència masclista, tant si apareix de forma precoç com de forma estable, i que permetin també conèixer les situacions en les quals s'ha d'intervenir, per tal d'evitar-ne el desenvolupament i la cronicitat.
- **Atenció.** El conjunt d'accions destinades a una persona perquè pugui superar les situacions i les conseqüències generades per l'abús en els àmbits personal, familiar, i social, tot garantint-ne la seguretat i facilitant-li la informació necessària sobre els recursos i els procediments perquè pugui resoldre la situació.
- **Recuperació.** L'etapa del cicle personal i social d'una dona que ha viscut situacions de violència en què es produeix el restabliment de tots els àmbits danyats per la situació viscuda.

En aquest subapartat s'analitzen els diferents mecanismes i serveis que s'activen una vegada es dóna una situació de violència sexual en un espai d'oci. Així, quan parlem dels recursos disponibles a l'hora d'abordar situacions de violència en els nivells de detecció, atenció i recuperació, es poden distingir dos moments, en funció de les reaccions i decisions preses per part de la persona agredida: **l'abordatge del cas en el mateix espai de festa**; i **l'abordatge de la situació fora del context de festa**, és a dir, un cop l'esdeveniment ha passat però en el qual s'ha viscut una agressió sexual. A continuació es mostra quin és el relat que es desprèn de l'anàlisi fet per cada un d'aquests serveis a l'hora de treballar amb aquest tipus de casos. Per això es farà una breu descripció del servei, quins són els circuits que segueixen, i quins són els elements rellevants que es considera que s'han de tenir en compte per proposar millores o identificar oportunitats d'acció.

a) Recursos d'abordatge del cas en el mateix espai d'oci.

i. Mossos d'Esquadra (MMEE)

Descriptiu	És el cos de seguretat pública autonòmica competent per la gestió de delictes penals i casos de violència masclista i lgtbifòbiques. Per aquestes situacions compten amb la unitat especialitzada del Grup d'Atenció a la Víctima. Des del 2019 compten amb el *Protocol de seguretat contra les violències sexuals als entorns d'oci*, on s'especifiquen pautes i circuits a seguir per diversos agents específics que es troben en aquests contextos.

	A més de les tasques de manteniment de l'ordre públic també fan xerrades a centres educatius sobre diverses temàtiques. Àmbits en els que treballen: prevenció, detecció i atenció.
Circuits	• Quan hi ha un cas de violència sexual és la Unitat d'Investigació (UI) qui fa la primera actuació: oferir assistència psicològica, anar a hospital i prendre declaració. Sempre depèn però de cada cas. Si és una víctima de violència familiar o parella l'atendrà el GAV, però si és una noia que l'han agredit a una festa vindrà la Unitat d'Investigació. • Per instruir l'atestat amb MMEE hi ha dos oficines: l'OAR, per robatoris o delictes de poca entitat; i la Unitat d'Investigació, que treballa amb els delictes tipificats al Codi Penal. • Als espais d'oci intervenen les UI. Depenent de com sigui el cas anirà a parar també al GAV. Depèn també de l'horari en el que estigui present el GAV. En aquests casos hi ha una sessió de coordinació i després el GAV fa un seguiment. • En el cas que hi hagi múltiples discriminacions en una situació de violència masclista no existeixen diligències específiques per concretar-ho. Tot i així, sí que consta si l'agressor o la víctima han perpetuat o viscut aquest tipus de situacions en altres ocasions. • En els casos de violència sexual és necessari interposar una denúncia perquè a l'hospital es faci un examen forense. En aquests casos el cos es pot desplaçar al mateix hospital per prendre declaració si la víctima està allà. En cas que no es vulgui denunciar no hi ha actuació forense però s'envia un informe als jutjats. • Es coordinen amb l'Hospital de Figueres (i concretament amb la coordinadora de llevadores), SIAD, SIE, SAI, EAIA, Càritas, Creu Roja, serveis sanitaris en general, Serveis Socials, i amb l'entitat Genera.
Elements a tenir en compte	• Reconeixen que l'atenció en casos de violència masclista sempre és més acollidora quan aquesta es fa per part d'una agent dona. • Es reconeix que no s'ha pogut testar el sistema de les sancions administratives des de que tenen el seu propi protocol degut a les restriccions per la pandèmia del Covid19. Tot i així, des del cossos de seguretat compten amb les actes pertinents per aquest tipus de delictes i es fa una sessió informativa als agents de seguretat que intervenen en els espais d'oci abans de començar el servei. • Les UI tenen formació especialitzada en delictes penals però no tenen formació específica sobre violències masclistes, més enllà del que s'estudia a l'acadèmia de MMEE. • Els agents de la OAR no tenen formació especialitzada en violències masclistes, tot i que s'afirma que, al ser agents que porten molts anys en el seu càrrec, tenen molta experiència. • Compten amb serveis de traducció 24h per prendre declaracions quan és necessari. No obstant, afirmen que les barreres idiomàtiques amb alguns col·lectius poden suposar un problema a l'hora de fer el

	seguiment dels casos. També poden demanar que la traducció d'una declarant la faci una dona, no obstant no sempre és possible i va en funció de la disponibilitat que hi ha al servei.

ii. Policies Locals

Descriptiu	Són les forces de seguretat i ordre públic pròpies de cada municipi. Tenen competències en casos de delictes inclosos en la via administrativa. Àmbits en els que treballen: detecció i atenció.
Circuits	• Quan es troben amb casos de violència masclista o lgtbifòbica fan una primera intervenció però, si el delicte és constitutiu de ser sancionat per la via penal, deriven el cas a MMEE. • En alguns municipis tenen com a protocol que, davant de qualsevol tipus de delicte, quan l'autoria dels fets es coneix, també es deriva el cas a MMEE. Si no es coneix el cas depèn de la policia local. • Es coordinen amb MMEE, serveis socials i amb els punts liles dels contextos festius.
Elements a tenir en compte	• Alguns cossos municipals tenen formació específica sobre el Protocol de seguretat contra les violències sexuals als entorns d'oci. • Entre els cossos entrevistats es considera que la aplicació de les sancions administratives en casos de violències sexuals i lgtbifòbiques és molt complexa i difícil d'implementar. S'al·lega que el fet de prendre declaració a la víctima, identificar a l'agressor, buscar testimonis de l'agressió i identificar-lo és un procediment llarg i complex que aporta solucions poc efectives davant d'aquests casos. Aquets fet s'accentua més en el cas de cossos de localitats petites, on els recursos són escassos. • Es considera que la falta de solucions efectives davant d'aquesta problemàtica pot ser revictimitzador per les víctimes. A aquesta situació s'hi suma el fet que es considera que els jutjats estan col·lapsats i els casos es treballen mol temps després que hagin succeït (inclús anys). En aquesta línia, aposten pel foment dels judicis ràpids. • No es coordinen amb serveis d'atenció a les dones i persones lgtbi perquè consideren que aquests serveis estan desbordats. • Consideren que seria molt positiu tenir unitats policials compartides especialitzades en aquests temes pel cas de cossos de municipis petits. • Consideren que s'ha de fer una major pedagogia sobre violències masclistes als espais d'oci de gestió privada.

iii. Cossos de seguretat privada.

Descriptiu	En aquest apartat s'inclouen les forces de seguretat privada i el personal controlador d'accessos que es contracta des de les administracions públiques o entitats privades pel manteniment de l'ordre en la gestió d'esdeveniments. Àmbits en els que treballen: detecció i atenció.
Circuits	• Els circuits a seguir són els que marca el *Protocol de seguretat contra les violències sexuals als entorns d'oci* del Departament d'Interior, tot i que en aquest estudi es desconeix si s'apliquen o no. • En cas que l'entitat o municipi tingui un protocol propi es pot exigir el seguiment d'aquest, sempre que no entri en contradicció amb el protocol del Departament d'Interior.
Elements a tenir en compte	• Es considera que són agents clau en l'abordatge de violències sexuals als espais d'oci ja que, en la majoria de casos, en els esdeveniments festius els cossos policials no intervenen en l'espai per motius de seguretat pública. • Es creu oportú formar a aquest cossos a l'hora d'abordar situacions de violència sexual. Aquest és un tipus d'acció que resultaria competent portar-la a terme des de Mossos d'Esquadra.

iv. Barres de l'esdeveniment i personal de l'organització.

Descriptiu	Formen part dels agents organitzadors d'espais d'oci i la seva configuració pot variar en funció de l'esdeveniment. Àmbits en els que treballen: detecció i atenció.
Circuits	• Els circuits a seguir són els propis que estan establerts als protocols municipals o privats d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci.
Elements a tenir en compte	• Poden ser una porta d'entrada a l'hora de reportar situacions de violència a l'espai festiu. Per tant, s'han de coordinar amb la resta d'agents pertinents per abordar aquest tipus de situacions. • Es considera òptim que el personal que treballa en aquests espais tingui una formació mínima sobre violències masclistes i lgtbifòbiques i sobre procediments d'actuació.

v. Punt Lila.

Descriptiu	Son serveis creats *ad hoc* per esdeveniments festius en els quals personal format ofereix informació, assessorament i assistència per casos de violències masclistes i lgtbifòbiques. Tendeixen a comptar amb la figura de

	personal professional en aquesta tasca, i en alguns casos amb voluntàries del mateix municipi on fan la intervenció. Àmbits en els que treballen: prevenció, detecció i atenció.
Circuits	• Els circuits a seguir són els propis que estan establerts als protocols municipals o privats d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci. • Tendeixen a prioritzar l'atenció sobre les persones que han viscut la situació de violència per davant de la intervenció amb els o l'agressor. • No tenen cap competència legal d'actuació davant una situació de violència masclista, no obstant, es considera 'testimoni qualificat' davant la justícia al personal que hi treballa en cas de prestar declaració. • Es coordinen amb els agents presents a l'espai d'oci sempre que els resulta possible.
Elements a tenir en compte	• Es considera que és un servei en la tasca d'informació i sensibilització a la ciutadania sobre les violències masclistes. Tanmateix, en diverses de les entrevistes realitzades es considera que encara ara no estan consolidats com a punt on atendre situacions de violència masclista i lgtbifòbica, tot i que està preparat per fer-ho. Dels 8 informes de punts liles als quals s'han tingut accés en aquest estudi corresponents a 8 celebracions diferents, s'han fet constar 16 intervencions en dones que han reportat situacions de violència masclista. Alguns d'aquest casos s'han referit a situacions viscudes en el passat però que en el dia de la intervenció encara afectaven emocionalment a la persona que les reportava. • Des dels cossos policials es considera un servei aliat i legítim per fer front a aquest tipus de situacions en contextos d'oci.

vi. Serveis sanitaris (ambulància).

Descriptiu	Són els Servei d'Emergències Mèdiques que es desplacen en unitats mòbils als esdeveniments d'oci a l'hora d'atendre qualsevol situació relacionada amb la salut de les persones que es pugui donar a l'espai. Àmbits en els que treballen: atenció.
Circuits	• En cas que la salut física d'una persona es vegi compromesa en un espai d'oci actuen fent una primera intervenció, i en cas que es consideri necessari, traslladen a la persona a l'hospital.
Elements a tenir en compte	• Es considera oportú que coneguin els protocols d'actuació i els agents amb qui coordinar-se en cas que sigui necessari a l'hora d'atendre situacions de violència masclista.

vii. Altres serveis.

En aquets estudi es citen altres serveis o agents que podrien arribar a ser considerats de detecció pel tipus d'entorns en què treballen, com són els conductors i conductores de transports nocturns o les persones docents dels centres educatius. En aquest diagnòstic no s'analitza amb més profunditat sobre el rol que aquestes i altres figures poden tenir, però es veuria oportú tenir-les en compte a l'hora d'elaborar el pla d'acció que inclourà aquest protocol.

b) Recursos d'abordatge del cas fora de l'espai d'oci.

i. SIAD / SAI / SIE.

Descriptiu	Aquests són els principal serveis de referència per l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques de l'Alt Empordà, i són l'epicentre de la xarxa de connexions a l'hora de treballar aquest tipus de situacions fora dels espais d'oci. Àmbits en els que treballen: prevenció, atenció i recuperació.
Circuits	• Els arriben els casos derivats d'altres serveis o per iniciativa pròpia de la persona a atendre. • Els SIAD / SIE atenen a partir dels 18 anys, tot i que si acudeix una noia de 16 anys sense el coneixement de les famílies també es pot atendre, encara que es prefereix l'autorització dels pares. Quan hi ha casos de menors d'edat sempre s'haurà de parlar amb el Departament de Salut sobre el cas específic (s'està acabant de fer un protocol sobre aquest tema) • SAI atén a majors d'edat. En el cas dels menors es requereix el consentiment de les famílies o tutors/es legals. • Pels casos de violència, SAI es coordina amb els hospitals per fer l'informe de lesions i amb MMEE (amb policies locals no). • SIE no atén a urgències. SIAD atén la urgència i passa el cas al SIE. • SIAD i SIE també es coordinen amb MMEE i Serveis Socials si la persona no està vinculada. • El SIE es coordina amb els a través de la treballadora social i amb el personal d'infermeria que atén aquest tipus de situacions a Figueres (el CAP de Figueres és l'únic que té aquesta figura). Amb els sanitaris no s'acostumen a coordinar massa a no ser que els hi derivin algun cas. • SIAD /SIE es coordina amb la cap de les llevadores de l'Hospital de Figueres. • En el cas persones embarassades existeix un protocol de cribratge universal (protocol de l'Institut Català de la Salut) en el que es pregunta en diverses ocasions al llarg de l'embaràs qüestions que poden delatar indicis de violència sexual.
Elements a tenir en compte	• No s'està fent cap tipus de treball amb les persones que agredeixen i consideren que és una tasca pendent (no necessàriament lligada a aquests serveis).

	• Consideren problemàtic el fet que no existeixen espais de coordinació entre serveis i recursos per la gestió eficaç i integral de casos. • Formen part de la Taula de Violències comarcal, no obstant, fa dos anys que està inactiva. • Considerarien positiu cert grau de coordinació amb els cossos de policia local tot i que sovint les coordinacions entre serveis comarcals i municipals resulten dificultoses. En aquest sentit, estan intentat ramificar els serveis creant punts SAI / SIAD a diversos municipis. • Reconeixen no tenir espais de coordinació amb serveis sanitaris. No obstant, estan treballant per trobar la manera de compartir expedients i treballar de manera conjunta. Tot i així es recalca la importància de trobar espais de coordinació entre professionals, com és la Taula LGTBI o la Taula de Violències. • Consideren que des dels serveis sanitaris hi ha molta manca de detecció de casos de violències masclistes degut a la curta durada de les visites i l'emmascarament de símptomes. Per això calen indicadors específics i formar al personal sanitari en aquestes qüestions. Tot i així, tots els CAP tenen la figura del psicòleg/a d'atenció a la comunitat, i des d'aquest sí que es deriven molts casos als SIAD / SIE. • Des del SIE s'ha presentat el servei a totes les direccions del CAP del territori i se'ls ofereix formació.

ii. Serveis Socials.

Descriptiu	Des d'aquest recurs s'atenen diferents tipus de situacions de vulnerabilitat que afecten a les persones en el seu dia a dia, inclosos casos de violències masclistes. En cas de detectar-se es deriven al SIAD / SAI / SIE. Per aquest estudi no s'ha entrat en major profunditat sobre el funcionament d'aquest servei i el seu paper en l'abordatge de casos de violència. Àmbits en els que treballen: detecció i atenció.

iii. Serveis sanitaris (urgències de l'Hospital de Figueres).

Descriptiu	Àmbits en els que treballen: detecció i atenció.
Circuits	• En casos de violència sexual, l'atenció a la víctima es dóna per part del servei de ginecologia i infermeria. • En el cas d'homes que reben violència sexual l'atenció la fa el cirurgià o el metge d'urgències, a més de la figura del/la forense. • Per poder fer l'exploració i recollida proves es precisa de la figura del/la forense, qui només s'avisarà si la víctima interposa una denúncia a MMEE. En cas que no es vulgui fer denúncia únicament es fa un informe de lesions.

	• Quan la situació de la víctima requereix d'atenció mèdica urgent no és precís esperar a la figura forense per fer l'exploració ginecològica. • Compten amb la figura d'un/a psicòleg/loga d'emergències, que es desplaça des de l'Hospital de Girona, i que pot atendre casos de violència sexual, tot i que no té formació especialitzada en aquest camp. • El personal de ginecologia procura interrogar a la víctima quan la figura forense ja està present, per tal de no revictimitzar-la. No obstant, això és una opció personal del/la professional i no consta en cap protocol. • En els casos de persones menors d'edat el protocol és el mateix, però amb la presència de pares/mares o tutors/es legals. Només en casos de nens o nenes petites s'avisa a pediatria. Aquets és un element conflictiu, ja que es considera que l'acompanyament emocional hauria de ser encara més curós que amb el cas de persones adultes i de moment no està contemplat. • Compten amb un servei de traducció 24 hores quan el precisen. A més, el personal compta amb un equip de professionals molt divers en quant a l'origen cultural, fet que es considera un avantatge en l'atenció als i a les pacients.
Elements a tenir en compte	• Els protocols no contemplen proveir a les víctimes de violència sexual d'un espai de dutxa un cop s'han recollit les proves necessàries, ni roba interior neta (es requisa com a prova de delicte), menjar i/o aigua. Aquest és un aspecte que es considera que s'hauria de tenir en compte a l'hora d'atendre emocionalment a aquestes persones. • El personal de l'hospital no compta amb formació específica sobre violències masclistes. Consideren que és molt rellevant pal·liar aquest fet. • Es recalca la manca d'eines per l'acompanyament emocional de les víctimes de violència masclista. Es considera que des del camp de la medicina general aquest aspecte està molt oblidat i s'ha prioritzat sempre més la salut física. • Només hi ha una figura forense de guàrdia a tota la comarca. En conseqüència, en alguns casos els temps d'espera de la víctima per rebre l'exploració ginecològica pot ser d'hores. Aquesta espera es fa la sala d'espera general del servei d'urgències. El personal sanitari entrevistat considera que s'hauria de poder disposar d'un espai d'espera més reservat per aquests casos. • Es considera necessària una coordinació amb SIAD / SAI / SIE i atenció primària per l'abordatge integral dels casos de violència sexual. En aquest sentit, es recalca que el fet de tenir persones de referència pels diferents serveis ja seria un pas endavant per aquesta coordinació. • Es destaquen els CAP com a espais de confiança entre professionals i la ciutadania. De fet, aquest és un element de rellevant importància per certes comunitats d'origen divers, com és la marroquina.

iv. Punts liles permanents:

Cal també destacar la iniciativa de dos col·lectius han decidit crear un punt lila permanent a dos centres educatius de l'Alt Empordà: la Veu Lila (Vilafant) i el Submarí Lila (Figueres). Aquestes iniciatives volen promoure espais d'atenció i cures davant de situacions d'assetjament sexual o masclista als centres educatius. En el cas de Veu Lila no compten amb protocols definits. És un col·lectiu de joves que emprenen accions de caire feminista en l'àmbit educatiu i que, a l'hora d'engegar iniciatives compten amb el suport tècnic de l'àrea de joventut de l'Ajuntament de Vilafant. Un dels objectius del grup és poder replicar aquesta iniciativa a altres instituts de la comarca. En el cas del Submarí Lila, aquest és un projecte liderat per una professora de l'Institut Monturiol que també pretén sensibilitzar a la comunitat educativa envers aquesta problemàtica, tot i que tampoc disposa d'un protocol ni es defineix com a punt lila en el sentit estricte del servei.

D'altra banda, cal destacar també l'Infosex com a projecte de promoció de la salut sexual i afectiva promogut per l'Àrea de Joventut del Consell Comarcal. En aquest, a més de sensibilitzar i informar als/les joves sobre aquests temes, també es fa atenció, suport, assessorament i derivació de casos quan és necessari a serveis específics.

BLOC II. PROTOCOL DE PREVENCIÓ I D'ABORDATGE

1. Introducció

El present bloc el segueixen de dos apartats que suposen l'abordatge en prevenció, detecció i atenció de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais públics d'oci. En el primer s'expliciten les accions i línies estratègiques consensuades des del Grup Motor que busquen la transformació d'aquest fenomen des d'una vessant estructural. Així doncs, les activitats que es realitzin han de consolidar el treball en les violències al territori i dotar de robustesa al Protocol, explicitat en el segon apartat. Aquest està composat pels rols dels diferents agents, els circuits i els principis d'actuació que emmarquen les actuacions en casos de violència masclista i lgtbifòbica als espais públics d'oci de l'Alt Empordà.

2. Accions per la prevenció i l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci

1. *La corresponsabilització i el treball en xarxa per la prevenció de les violències masclistes.*

El treball en les violències masclistes implica una tasca transversal que apel·la al conjunt de la ciutadania. Això suposa fer un treball de corresponsabilització a les diferents capes de la societat, que afecta tant a la ciutadania, com a les administracions públiques. En aquest sentit s'han plantejat dues accions estratègiques que pretenen treballar en aquests nivells:

	1.1 Tallers amb homes joves a centres educatius
Antecedents:	Actualment existeixen diverses iniciatives per la prevenció i l'abordatge de les violències masclistes. No obstant, aquestes tendeixen a dirigir-se, o bé a la ciutadania en general, o bé a les dones que viuen aquest tipus de situacions. Per tant, es considera oportú engegar accions de sensibilització i corresponsebilització cap al col·lectiu dels homes (especialment homes cis) com a mesura de prevenció, ja que són aquest qui perpetren les agressions masclistes.
Descriptiu:	Es portaran a terme diversos tallers dirigits a homes joves als centres educatius per treballar diferents temàtiques que giren entorn les violències masclistes i lgtbifòbiques tals com: comprendre els processos de socialització del gènere, treball de sensibilització sobre el privilegi dels homes, les consignes del consentiment, o la manera en que s'exerceixen les violències masclistes i lgtbifòbiques. Per això es contempla generar materials específics que vagin dirigits al col·lectiu.
Objectius perseguits:	- Sensibilitzar als nois joves entorn les violències masclistes i lgtbifòbiques. - Treballar nous models de masculinitat. - Evitar possibles agressions. - Corresponsabilitzar als homes en la lluita contra les violències masclistes i lgtbifòbiques.

	- Detectar les conductes masclistes més freqüents i treballar la manera de com abordar-les.
Públic diana:	Homes joves dels centres educatius
Tasques principals:	- Detectar els tipus d'accions que s'estan fent a Catalunya. - Elaborar el programa formatiu en relació als recursos necessaris i disponibles. - Planificar la programació dels tallers.
Agents implicats:	Centres educatius, Oficina Jove Alt Empordà.
Indicadors de seguiment i resultat:	- Nombre de tallers impartits. - Nombre de centres implicats. - Nombre de joves als quals s'ha realitzat els tallers. - Valoració dels tallers.
Àmbit:	Prevenció, detecció.

	1.2 Teixir una xarxa de municipis contra les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais públics d'oci
Antecedents:	Des del Grup Motor es considera que el protocol d'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci implica teixir aliances entre els diferents agents representats a nivell municipal, a l'hora d'establir una perspectiva de treball comuna i per poder donar continuïtat al treball engegat.
Descriptiu:	Crear un espai de coordinació entre municipis per abordar les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais d'oci nocturn. La participació en l'espai de coordinació està subjecte a l'adhesió al protocol per part dels diferents municipis de la comarca. Les diferents trobades que es planifiquin poden ser temàtiques en funció del perfil dels agents que hi assisteixin: equips docents, tècnics/ques de festes i cultura, personal d'equipaments municipals, etc.
Objectius perseguits:	• Establir un espai de coordinació entre els diferents municipis pel treball en les violències masclistes i lgtbifòbiques. • Compartir experiències, estratègies i mitjans. • Establir un discurs unificat entre els diferents agents que hi participen de la comarca. • Generar coneixements específics sobre la prevenció i l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques als espais públics d'oci.
Públic diana:	Agents estratègics en l'execució del protocol dels diferents municipis de la comarca que s'hi adhereixin.
Tasques principals:	• Adhesió al protocol per part dels diferents municipis de la comarca. • Establir una base de dades dels diferents referents municipals en la prevenció i abordatge de les violències masclistes. • Convocar sessions periòdiques amb els diferents agents estratègics per treballar les violències des de diferents prismes professionals i del teixit associatiu. • Recollir les diferents aportacions de les sessions per generar coneixements i promoure iniciatives.
Agents implicats:	Alcaldies dels Municipis de l'Alt Empordà, referents en violències dels diferents municipis.
Indicadors de seguiment i resultat:	• Nombre de municipis adherits al protocol. • Nombre de reunions de la xarxa. • Nombre de participants a les trobades de la xarxa.
Àmbit:	Prevenció

2. *Capacitació de persones referents per l'abordatge de les violències masclistes de centres i equipaments públics*

El treball de les violències als espais públics d'oci implica el treball amb agents estratègics que van més enllà d'aquells que planifiquen esdeveniments festius, com són les persones docents dels centres educatius o el personal que treballa a equipaments municipals. En aquest sentit, cal establir un missatge i una resposta unitària per abordar aquest tema. D'aquesta línia estratègica se'n deriven dues accions:

	2.1 Formació a persones de referència en violències masclistes i lgtbifòbiques dels equips docents dels centres educatius.
Antecedents:	Els centres educatius son espais estratègics per la prevenció de les violències masclistes, inclús es mostren com espais on es detecten diverses formes de violència, no obstant manca sensibilitat i eines per poder abordar-les. Sovint resulta difícil que tot el professorat pugui estar en el mateix grau de conscienciació sobre aquest tema, però es creu viable poder formar a dues/tres persones de referència pels diferents centres educatius.
Descriptiu:	Elaborar formacions específiques sobre violències masclistes i lgtbifòbiques a les persones referents dels equips docents dels centres educatius de l'Alt Empordà. Aquesta formació ha d'habilitar als/les professionals en acompanyar a les persones agredides dels centres, coordinar-se amb els agents que es precisi per l'abordatge de casos, registrar els diferents casos i promoure iniciatives als centres per treballar en profunditat aquets tema.
Objectius perseguits:	• Sensibilitzar als equips docents dels centres educatius sobre violències masclistes i lgtbifòbiques. • Disposar de persones de referència per casos de violències masclistes i lgtbifòbiques als centres educatius. • Promoure iniciatives als centres educatius que busquin fer front a les violències masclistes i lgtbifòbiques.
Públic diana:	Personal docent dels centres educatius / AMPAs i AFAs.
Tasques principals:	• Coordinació amb Serveis Educatius de l'Alt Empordà per promoure la iniciativa. • Elaboració del programa formatiu. • Detecció d'agents clau que es poden aprofitar de la formació. • Calendarització de les accions formatives. • Avaluació de les accions formatives.
Agents implicats:	Serveis educatius, centres educatius, AMPAs i AFAs dels centres.
Indicadors de seguiment i resultat:	• Nombre de formacions realitzades. • Nombre de persones sensibilitzades. • Nombre de referents totals per centre educatiu. • Nombre de situacions de violència detectades per centre educatiu.
Àmbit:	Prevenció, detecció i atenció.

	2.2 Formació a persones de referència en violències masclistes dels equipaments municipals
Antecedents:	Els equipaments públics d'oci (tals com centres cívics, espais joves, centres culturals, etc.) actualment no disposen d'un protocol marc per l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques. Aquest protocl ha de servir com a eina per poder adaptar i crear protocols propis en els seus espais. No obstant, per això es precisa de formar al personal que hi treballa i generar figures de referència que puguin fer front a les possibles situacions que s'hagi d'abordar.
Descriptiu:	Elaborar formacions específiques sobre violències masclistes i lgtbifòbiques a les persones referents dels equipaments públics d'oci de la comarca. Aquesta formació ha d'habilitar als/les professionals en acompanyar a les persones

	agredides dels espais, coordinar-se amb els agents que es precisi per l'abordatge de casos i registrar els diferents casos.
Objectius perseguits:	• Sensibilitzar al personal que treballa a equipaments públics d'oci sobre violències masclistes i lgtbifòbiques. • Disposar de persones de referència per la implementació de protocols d'abordatge de casos.
Públic diana:	Personal dels equipaments públics d'oci de l'Alt Empordà.
Tasques principals:	• Coordinació amb les persones responsables de totes les àrees que afecten a equipaments públics d'oci (Cultura, Joventut, Esports, etc.) per promoure la formació. • Dissenyar formacions específiques per les diferents àrees pel protocol. • Elaborar el programa de les formacions. • Avaluar les formacions.
Agents implicats:	Àrees encarregades d'equipaments públics d'oci dels diferents Ajuntaments de la comarca.
Indicadors de seguiment i resultat:	• Nombre de formacions realitzades. • Nombre d'equipaments implicats. • Nombre de referents totals per equipament. • Nombre de situacions de violència detectades per equipament per any..
Àmbit:	Prevenció, detecció i atenció.

3. Millora en l'atenció a les persones que experimenten violència masclista i lgtbifòbiques als espais públics d'oci.

Cal millorar la resposta que es pugui donar a les dones i persones lgtbi que viuen situacions de violència. D'aquesta manera s'incentiva la denuncia de casos, es visibilitza la realitat, i s'obre la porta a oferir un millor servei a les víctimes, al mateix temps que s'obté un anàlisi més realista de les dimensions de fenomen. En aquesta línia, des del Grup Motor s'ha treballat en dues accions:

	3.1 Promoure la creació d'un protocol d'atenció a les violències sexuals per l'Hospital de Figueres
Antecedents:	Actualment no existeix cap protocol a l'Hospital de Figueres per l'atenció específica en casos de violència sexual, més enllà dels circuits específics que s'estableixen des del departament de Salut. Per tal de millorar l'atenció a les persones que viuen violència sexual, es considera que cal establir un protocol amb mesures específiques.
Descriptiu:	Crear un protocol per l'atenció de les violències sexuals a l'Hospital de Figueres que complementi el protocol ja existent i que contempli les següents accions: - Formació per tot el professional sanitari que atén urgències a l'Hospital. - Reservar una sala d'espera o espai específic perquè les víctimes de violència sexual puguin restar a l'espera de les proves necessàries, i si s'escau, a l'arribada de cossos policials o forenses. - Permetre una dutxa i espai d'higiene per la víctima un cop se li hagin fet les proves necessàries. - Disposar d'una bossa amb elements d'higiene i salut bàsics per les persones agredides, tals com: raspall de dents, calces, menjar i aigua. El protocol hauria de contemplar casos de violència sexual tant en dones, com homes i persones de gènere no binari.
Objectius perseguits:	• Convertir l'Hospital de Figueres en un centre sanitari de referència a la comarca per l'atenció de casos de violència sexual. • Facilitar als i les professionals de la salut pautes d'actuació per l'atenció de les persones que han estat agredides sexualment. • Millorar l'atenció de les persones víctimes d'agressions sexuals.

	• Evitar processos de revictimització en l'atenció de les víctimes de violència sexual. • Millorar la coordinació i les derivacions a serveis especialitzats: derivacions SIAD/SIE/SAI.
Públic diana:	Persones agredides, professionals sanitaris de l'Hospital de Figueres.
Tasques principals:	• Creació d'una comissió específica per l'elaboració del Protocol a l'Hospital de Figueres. • Creació del protocol • Establir mecanismes de seguiment i avaluació del protocol en coordinació amb els agents del Grup Motor d'aquest protocol. • Presentació i aprovació del Protocol.
Agents implicats:	Professionals de l'Hospital de Figueres.
Indicadors de seguiment i resultat:	• Elaboració del protocol. • Nombre de casos atesos seguint el protocol. • Nombre de formacions realitzades.
Àmbit:	Prevenció i atenció.

	3.2 Crear un observatori de violències masclistes i lgtbifòbiques a l'Alt Empordà
Antecedents:	A través de la diagnosi es detecta una infrarepresentació de les situacions de violència masclista i lgtbifòbica a les estadístiques oficials. Aquest fet s'associa a la normalització de cert tipus de violències així com la por i la vergonya a reportar o denunciar aquest tipus de situacions.
Descriptiu:	Crear un espai virtual per reportar casos de violència masclista i lgtbifòbica a la comarca. L'observatori ha de servir tant per les persones que han viscut una situació de violència, com per professionals d'equipaments públics a qui una persona s'adreça per demanar suport o reportar un cas. L'observatori també ha d'informar a la ciutadania dels recursos i serveis dels quals disposa.
Objectius perseguits:	• Dotar un d'un espai a la ciutadania per poder reportar situacions de violència masclista i lgtbifòbica als espais públics. • Informar a les persones agredides dels recursos i opcions existents que estan a la seva disposició. • Visibilitzar la realitat de les violències masclistes i lgtbifòbiques. • Desnaturalitzar totes les formes de violència masclista.
Públic diana:	Ciutadania de l'Alt Empordà
Tasques principals:	• Recollida d'informació sobre l'existència d'altres observatoris. • Definició del sistema de recollida de dades. • Formació específica als/les professionals que poden reportar casos. • Establir sistema de seguiment en el registre de casos. • Establir sistema d'explotació de dades. • Definir les figures responsables de la gestió de les dades. • Difusió de l'observatori entre la ciutadania i els equipaments públics.
Agents implicats:	Persones referents del Protocol als equipaments públics de la comarca, agents desenvolupadors de l'observatori.
Indicadors de seguiment i resultat:	• Elaboració de l'observatori. • Ítems que contemplen la perspectiva interseccional a l'espai de registre. • Nombre de registres per mes. • Nombre que han acudit a persones de referència d'equipaments públics.
Àmbit:	Detecció.

3. Protocol d'atenció per casos de violència masclista i lgtbifòbica als espais públics d'oci

El present apartat exposa els principis i procediments a seguir en casos d'agressió masclista o lgtbifòbica als espais públics d'oci. Així, es defineix quins són els tipus d'espais que es contempla, els principis que han de regir qualsevol tipus d'actuació, el rol de cada un dels agents presents a l'espai, així com els diferents circuits a seguir en cas d'agressió:

3.1 Abast del protocol

Aquest protocol està pensat per la seva adaptabilitat als diferents espais públics d'oci de la comarca de l'Alt Empordà. Així, és un document marc que serveix de referència als diferents municipis i esdeveniments del territori a l'hora d'engegar accions per l'abordatge de les violències masclistes i lgtbifòbiques. Per tant, i tenint en compte els espais apuntats a la diagnosi prèvia a aquesta acció, els espais als quals ha de donar cobertura són:

- Festes majors dels diferents municipis.
- Festes populars de la comarca.
- Esdeveniments d'iniciativa privada en col·laboració amb l'administració pública.
- Equipaments públics destinats a l'oci i la cultura.

A més, és un document que es pot donar a conèixer als diferents espais d'oci de gestió privada, per tal que els serveixi com a eina base a l'hora d'elaborar els seus propis protocols d'actuació.

3.2 Principis del protocol

A continuació es detallen els principis sobre els quals es fonamenta aquest protocol i sobre els quals han d'actuar totes les persones implicades en la seva execució:

- Les dones i persones LGTBI+ tenen **dret a sentir-se lliures** de por i inseguretat per la seva condició de gènere a qualsevol espai públic del municipi.
- En els casos de violència sexual es donarà **atenció prioritària a la persona agredida**.
- Sempre es respectarà **la voluntat de les persones agredides** a l'hora de dirigir l'abordatge del seu cas, tot tenint en compte els límits legals existents.
- En tots els casos, els diferents agents implicats en aquest protocol vetllaran perquè **no es culpabilitzi a les persones agredides**. Això implica no qüestionar la seva conducta, aparença o relat.
- Tots els casos es tractaran amb la **màxima confidencialitat**, preservant per sobre de tot la identitat de les persones agredides sempre que així ho desitgin.
- Davant de qualsevol situació d'agressió, els serveis implicats en el protocol actuaran amb la **màxima celeritat** sense que això vagi en detriment en la qualitat de la seva actuació.
- L'administració mostrarà en tots els casos, de manera manifesta, el seu **rebuig a qualsevol forma d'agressió** masclista que es pugui produir al municipi i/o comarca.
- **La sensibilitat, el bon tracte i la cura** seran els trets identitaris en l'atenció de casos de violències sexuals.

- Tota **la societat és corresponsable** d'abordar les violències sexuals, en tant que és una problemàtica col·lectiva i que afecta a tothom.

3.3 Rols dels diferents agents

3.3.1 Agents presents a l'espai d'oci

Agent	Nivell d'intervenció	Tasques a desenvolupar en el marc del protocol	Accessibilitat al servei
Barres dels esdeveniments	Prevenció, detecció i atenció.	- Informar a les persones assistents de l'esdeveniment sobre la existència del protocol. - Mostrar en un espai visible de la barra l'adhesió a la campanya/protocol per tal que les persones assistents sàpiguen que hi poden acudir. - Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol, abans, durant i després de l'inici de l'esdeveniment. - Fer una primera atenció a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió, buscant un espai de seguretat i preservant a la persona de cap perill, abans de fer cap derivació que estableixi el circuit. - Derivar els diferents casos d'agressió segons el circuit establert (cossos de seguretat, punt lila, etc.).	La via de contacte serà dirigint-se físicament a les barres de l'esdeveniment. Un cop allà preguntar si hi ha alguna persona responsable del protocol.
Seguretat privada	Detecció i atenció.	- Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol, abans, durant i després de l'inici de l'esdeveniment. - Informar de l'existència del protocol a aquelles persones que puguin estar vivint una situació d'assetjament o agressió. - Emetre les diligències que es precisin en cas d'engegar processos administratius contra la persona/es que han agredit. - Actuar contra la persona agressora en cas que hi hagi ús de violència física o s'hagi de fer fora a algú d'un espai festiu. - Fer una primera atenció a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió. - Derivar els diferents casos d'agressió segons el circuit establert.	La via de contacte serà dirigint-se físicament al personal de seguretat privada
Control d'accessos	Detecció i atenció.	- Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol, abans, durant i després de l'inici de l'esdeveniment. - Informar de l'existència del protocol a aquelles persones que puguin estar vivint una situació d'assetjament o agressió.	La via de contacte serà dirigint-se físicament al personal responsable de l'accés a l'espai festiu.

Agent	Nivell d'intervenció	Tasques a desenvolupar en el marc del protocol	Accessibilitat al servei
		- Fer una primera atenció a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió. - Derivar els diferents casos d'agressió segons el circuit establert.	
Personal tècnic de l'Ajuntament que participa de l'organització	Seguiment dels diferents nivells	- Vetllar per la coordinació dels diferents agents implicats en el desenvolupament del protocol. - Vetllar perquè els diferents casos detectats segueixin el circuit i les premisses pactades. - Fer un seguiment de l'actuació desplegada pels equips de professionals del Punt Lila (en cas que n'hi hagi). - Fer una valoració global de la sensibilització feta, així com també dels diferents incidents detectats.	-
Policia Local	Detecció i atenció.	- Atendre a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió. - Informar dels drets que les persones agredides tenen davant la casuística presentada. - Informar dels procediments i recursos existents a les persones agredides. - Derivar el cas al Punt Lila per ampliar informació de les opcions existents així com per fer un acompanyament emocional de la persona agredida. - Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol, abans, durant i després de l'inici de l'esdeveniment. - Procedir a la identificació i /o detenció de la/les persones agressores en cas que les circumstàncies ho requereixin. - Derivar el cas als cossos de Mossos d'Esquadra, fent especial menció al Grup d'Atenció a la Víctima, quan la situació ho requereixi. - Informar a les persones corresponents de l'Ajuntament, i al personal del Punt Lila, del nombre y característiques de les situacions de violència masclista i lgtbifòbica ateses.	La via de contacte serà dirigint-se físicament als cossos de policia local presents a l'esdeveniment, a través del telèfon 112, a través del telèfon de la Policia Local o a la comissaria més propera.
Ambulància (serveis sanitaris)	Atenció	- Informar dels procediments i recursos existents a les persones agredides. - Atendre a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió. - Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol. - Oferir acompanyament emocional per part del personal del Punt Lila. - Traslladar a l'hospital de referència a les persones víctimes d'agressió que ho requereixin.	La via de contacte serà dirigint-se físicament a l'ambulància present a l'esdeveniment, a través del telèfon 112, dirigint-se al Centre d'Atenció Primària més proper o a l'Hospital de Figueres.

Agent	Nivell d'intervenció	Tasques a desenvolupar en el marc del protocol	Accessibilitat al servei
		- Informar a les persones corresponents de l'Ajuntament, i al personal del Punt Lila, del nombre y característiques de les situacions de violència masclista i lgtbifòbica ateses.	
Punt Lila	Prevenció, detecció i atenció.	- Realitzar accions de sensibilització vers les violències sexuals i lgtbifòbiques als espais d'oci. - Informar a la ciutadania de l'existència del Protocol. - Observar l'espai d'actuació per tal de detectar possibles conductes masclistes o situacions de violència. - Atendre a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant una agressió. - Oferir acompanyament emocional en tot moment a les persones víctimes d'agressions. - Oferir acompanyament a comissaria per interposar denúncia o a l'hospital en cas que la persona agredida així ho desitgi. - Coordinar-se amb les diferents persones i agents que formen part del protocol, abans, durant i després de l'inici de l'esdeveniment. - Planificar rutes a l'entorn d'oci nocturn per la detecció de casos (pel cas d'agents itinerants). - Informar al personal de l'Ajuntament sobre els esdeveniments més rellevants en el transcurs de la seva acció. - Registrar els diferents casos d'agressió reportats. - Informar dels drets que les persones agredides tenen davant la casuística presentada. - Informar dels procediments i recursos existents a les persones agredides.	La via de contacte serà dirigint-se físicament al punt lila o bé informant al personal de l'organització de l'esdeveniment.
Voluntariat del Punt Lila o persones de referència d'equipaments	Prevenció, detecció i atenció.	- Derivar els diferents casos d'agressió al Punt Lila o servei de referència. - Informar a la ciutadania de l'existència del Protocol. - Registrar els diferents casos d'agressió reportats en cas que no hi hagi Punt Lila. - Acompanyar a les persones agredides a un espai preservat i segur mentre s'espera l'atenció del Punt Lila o personal de referència. - Informar al personal de l'Ajuntament sobre els esdeveniments més rellevants en el transcurs de la seva acció en cas que no hi hagi Punt Lila.	La via de contacte serà dirigint-se físicament a alguna de les persones voluntàries o de referència, que portaran algun distintiu per tal que se les pugui identificar.

3.3.2 Agents externs a l'espai d'oci

Agent	Nivell d'intervenció	Tasques a desenvolupar en el marc del protocol	Accessibilitat al servei
SIAD/SAI/SIE	Prevenció, detecció, atenció i recuperació.	- Oferir atenció individual integral per l'abordatge de casos de violència masclista i lgtbifòbica. - Oferir atenció psicològica a les persones que han viscut una situació d'agressió. - Oferir assessorament legal a les persones que han viscut una situació d'agressió. - Coordinar-se amb el conjunt de serveis del territori per oferir un servei integral a les persones víctimes d'agressions. - Derivar als casos atesos a altres serveis que es considerin oportuns.	La forma d'adreçar-se al SIAD / SAI / SIE és per la via presencial o telemàtica a través de les següents adreces: SIAD Figueres: T.972 513 808 C/Poeta Marquina, 2 siad@figueres.org SIAD Consell Comarcal: T. 972 503 088 C/ Nou, 48 (Figueres) siad@altemporda.cat SIAD Roses: T. 972 252 400 siad@roses.cat SAI Figueres: T. 972 513 139 sai@figueres.org SAI Consell Comarcal: T. 972 677 050 atenciolgtbi@altemporda.cat SIE Alt Empordà: T. 872 022 030 C/Vilallonga 5, 2n1a (Figueres) siefigueres@sumaracciosocial.cat

Agent	Nivell d'intervenció	Tasques a desenvolupar en el marc del protocol	Accessibilitat al servei
Mossos d'Esquadra	Prevenció, detecció, atenció.	El marc de referència d'actuació per aquest cos és el *Protocol de seguretat contra les violències sexuals als entorns d'oci* del Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya, on s'hi desenvolupen taques com: - Realitzar xerrades informatives en els centres de secundària sobre la violència sexual. - Assessorar de quines accions legals es poden donar a terme, a les persones que viuen situacions de violència sexual. - Recollir les denuncies i tramitar-les als òrgans competents. - Realitzar les investigacions oportunes per esbrinar la identitat dels autors dels fets - Atenció i seguiment de les víctimes que han patit violència sexual, per part del GAV. - Coordinar-se amb el conjunt de serveis del territori per oferir un servei integral a les persones víctimes d'agressions. - Derivar als casos atesos a altres serveis que facilitin un suport a les víctimes.	A través del 112 o de les següents comissaries: MMEE Roses: Ctra. Arenas, 49 (Roses) T. 972 54 18 50 MMEE Figueres: C/ Ter, 9 (Figueres) T. 972 54 18 00 MMEE L'Escala (Oficina) C/Garbí, 17 (L'Escala) T. 972 77 49 48 MMEE La Jonquera: C/Carles Bosch de la Trinxeria, 2 (La Jonquera) T. 972 55 68 21
Serveis Sanitaris	Detecció i atenció.	- Realitzar les proves forenses que es precisin per demostrar els casos de violència sexual en cas que així ho desitgi la persona agredida. - Coordinar-se amb el conjunt de serveis del territori per oferir un servei integral a les persones víctimes d'agressions. - Derivar als casos atesos a altres serveis que es considerin oportuns	Servei d'urgències dels Centres d'Atenció Primària o hospital de referència al territori.
Serveis Socials	Detecció i atenció	- Fer una primera atenció a les persones que es dirigeixin cap a elles reportant un cas de violència sexual o lgtbifòbica. - Coordinar-se amb el conjunt de serveis del territori per oferir un servei integral a les persones víctimes d'agressions. - Derivar als casos atesos a altres serveis que es considerin oportuns.	Referencia de cada ajuntament.

3.4 Circuits d'actuació

3.4.1 Ciutadania

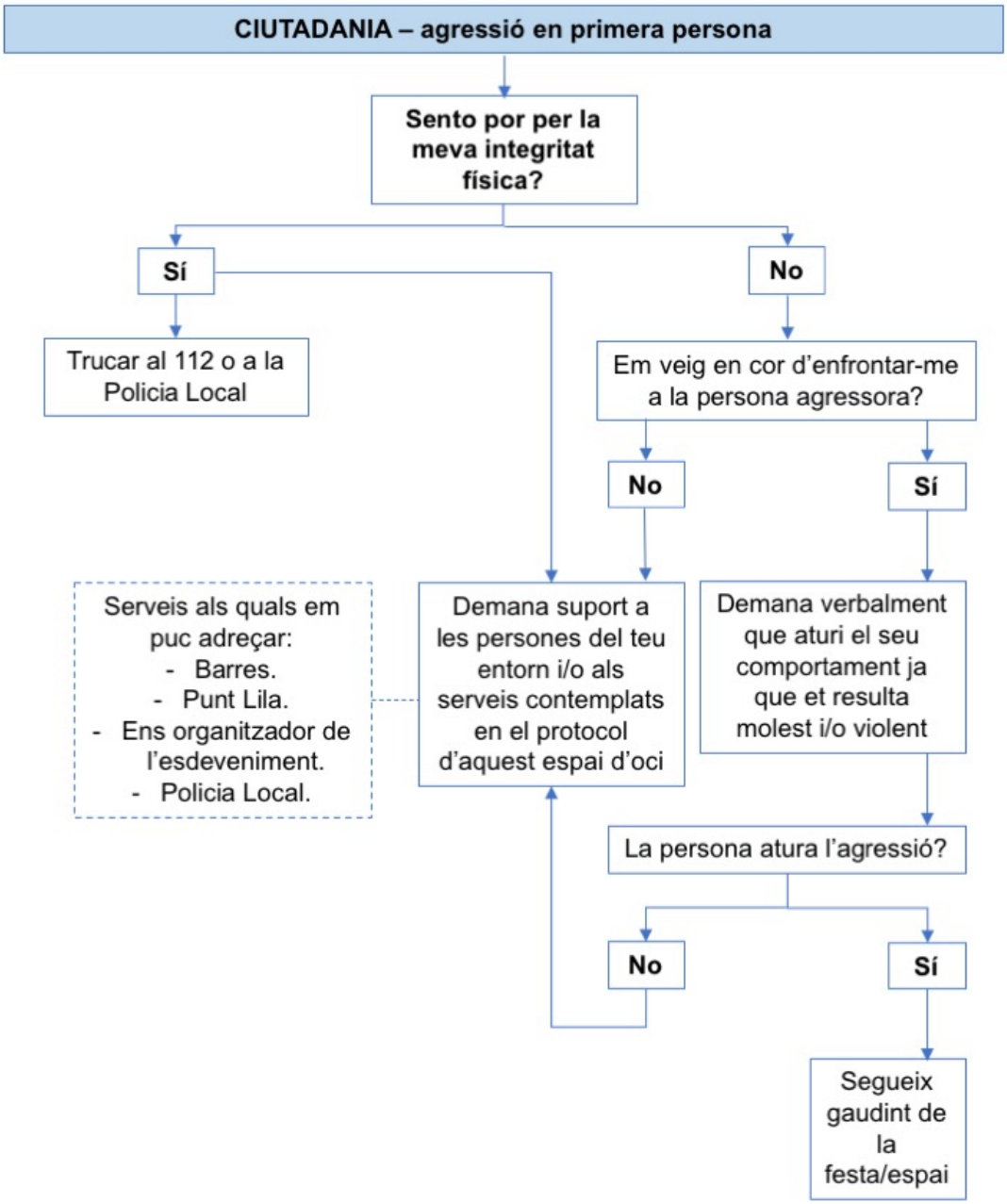

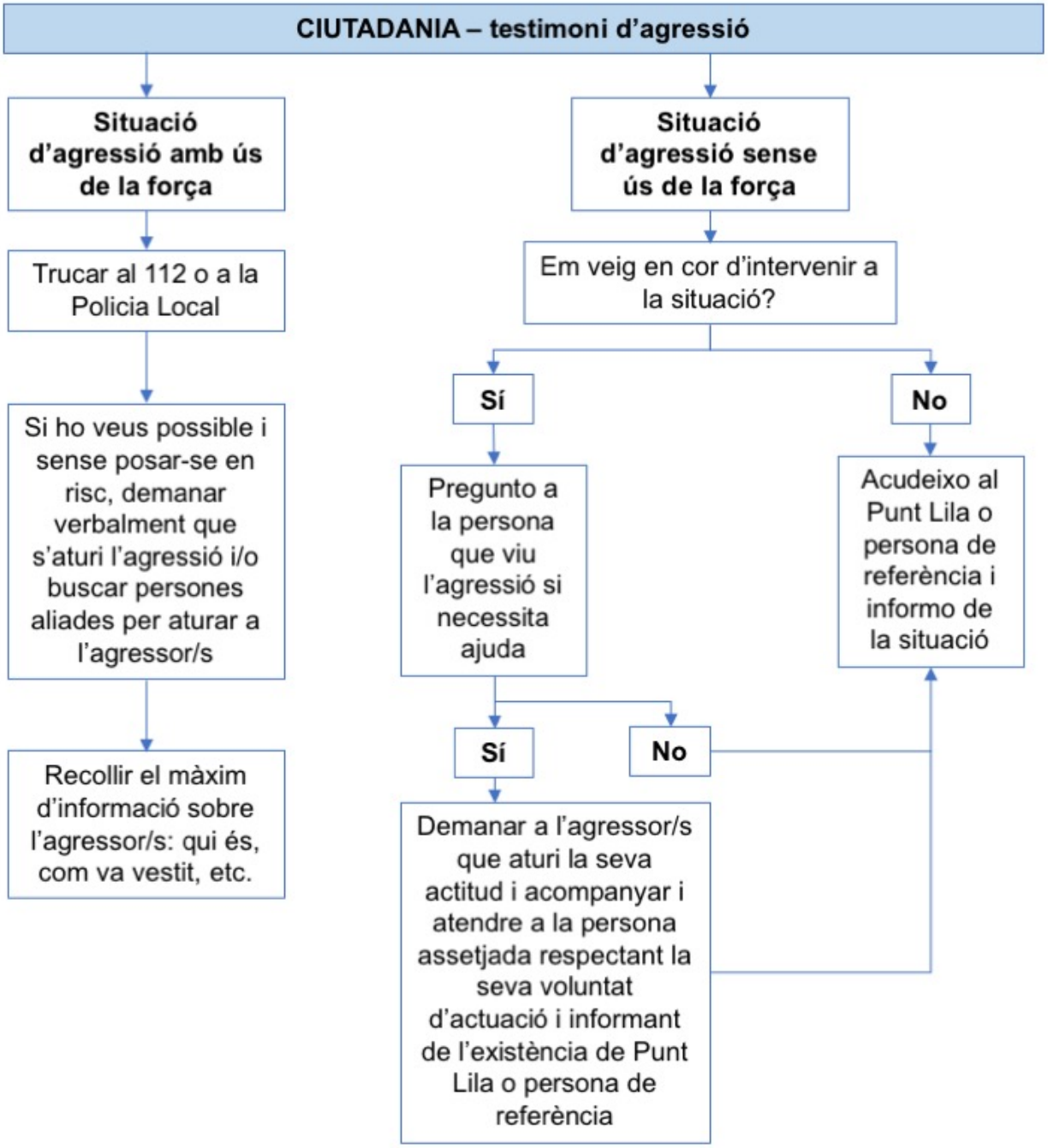
CIUTADANIA – testimoni d'agressió
Situació d'agressió amb ús de la força
Trucar al 112 o a la Policia Local
Si ho veus possible i sense posar-se en risc, demanar verbalment que s'aturi l'agressió i/o buscar persones aliades per aturar a l'agressor/s
Recollir el màxim d'informació sobre l'agressor/s: qui és, com va vestit, etc.
Situació d'agressió sense ús de la força
Em veig en cor d'intervenir a la situació?
Sí
No
Pregunto a la persona que viu l'agressió si necessita ajuda
Acudeixo al Punt Lila o persona de referència i informo de la situació
Sí
No
Demanar a l'agressor/s que aturi la seva actitud i acompanyar i atendre a la persona assetjada respectant la seva voluntat d'actuació i informant de l'existència de Punt Lila o persona de referència

3.4.2 Agents de l'organització

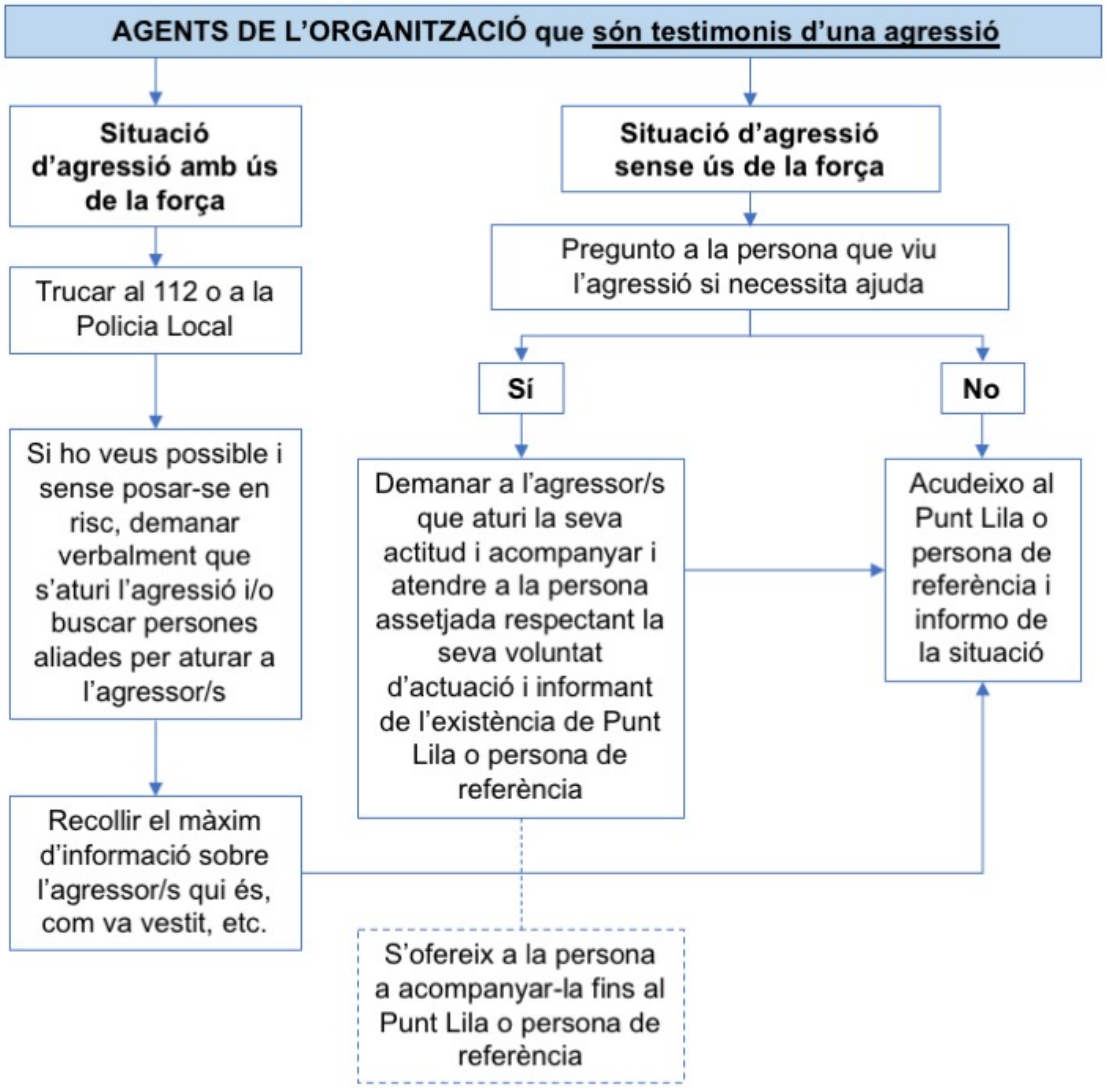

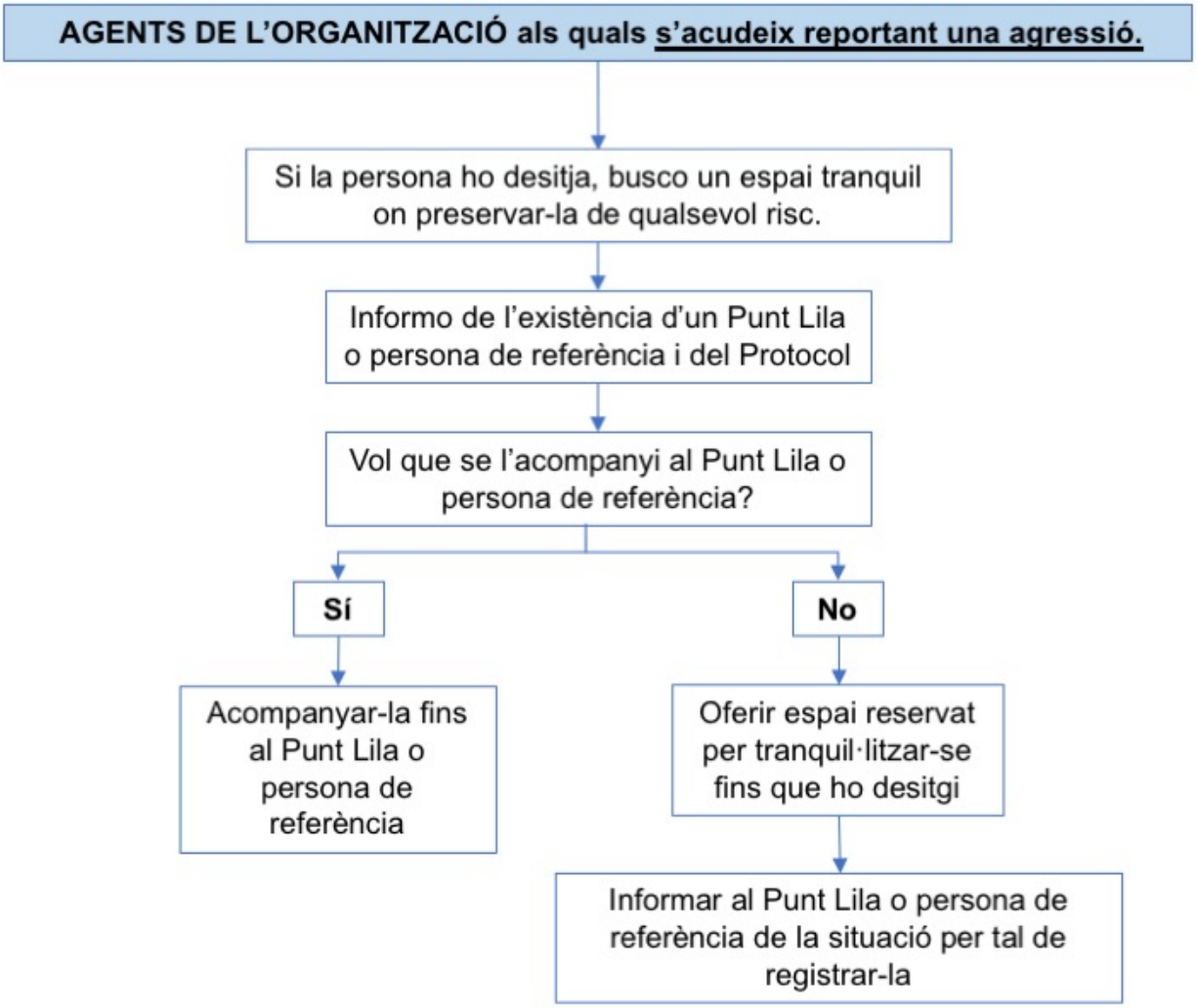
AGENTS DE L'ORGANITZACIÓ als quals s'acudeix reportant una agressió.
Si la persona ho desitja, busco un espai tranquil on preservar-la de qualsevol risc.
Informo de l'existència d'un Punt Lila o persona de referència i del Protocol
Vol que se l'acompanyi al Punt Lila o persona de referència?
Sí
No
Acompanyar-la fins al Punt Lila o persona de referència
Oferir espai reservat per tranquil·litzar-se fins que ho desitgi
Informar al Punt Lila o persona de referència de la situació per tal de registrar-la

3.4.3 Punts Liles

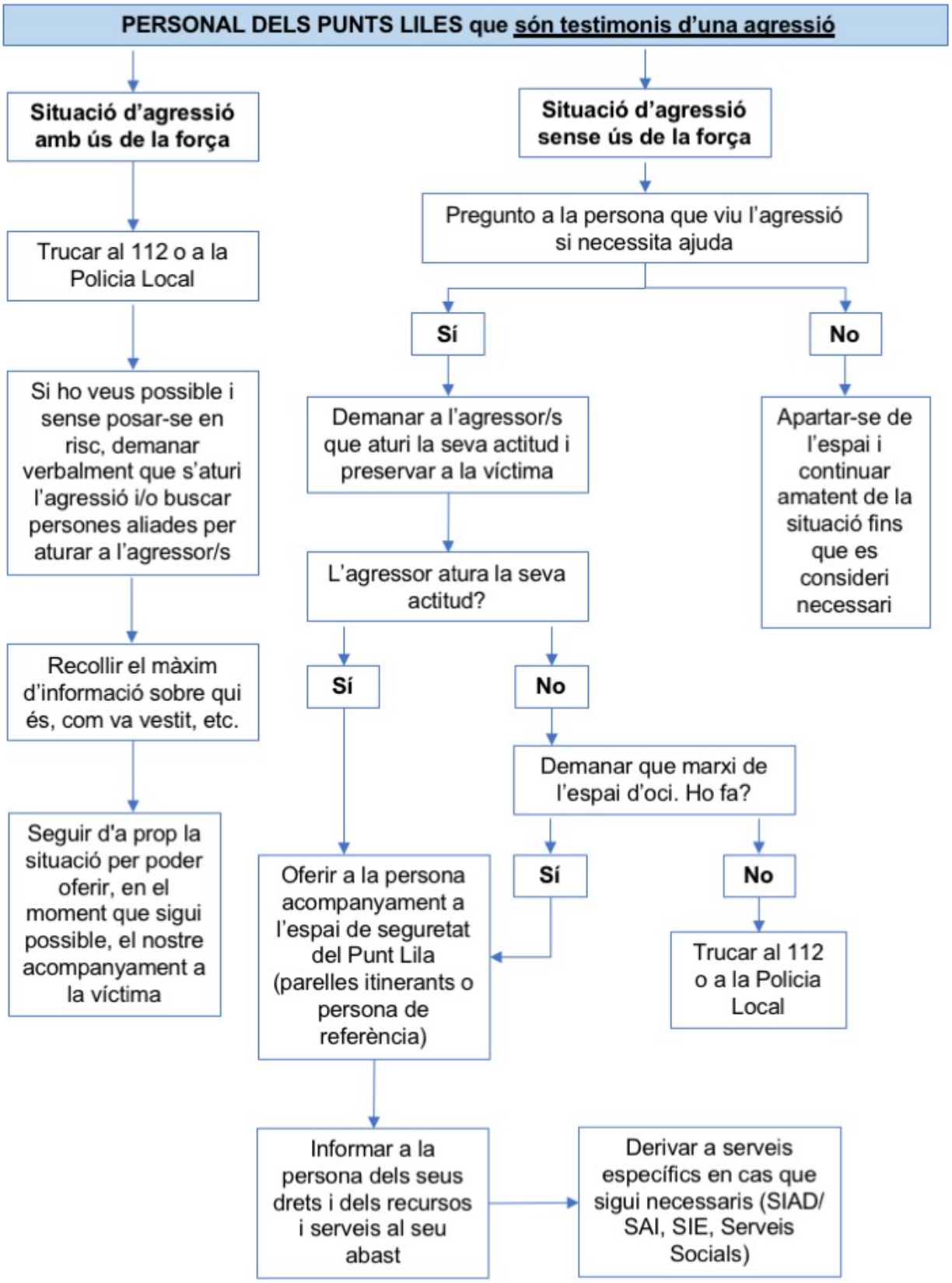

PERSONAL DELS PUNTS LILES a les quals <u>s'acudeix reportant una agressió.</u>

↓

Pel cas de parelles itinerants o persones referents, oferir acompanyament fins al Punt Lila o fer-lo *in situ* (buscar un espai reservat).

↓

Escoltar el relat de la persona agredida

↓

Recollir el màxim d'informació sobre l'agressor/s

↓

Preguntar si es vol que es convidi a marxar de l'espai d'oci a l'agressor en cas d'identificar-lo

↓

Informar a la persona dels seus drets i dels recursos i serveis al seu abast

↓

Derivar a serveis específics en cas que sigui necessari (SIAD/SAI/SIE, Serveis Socials)

3.4.4 Equipaments municipals

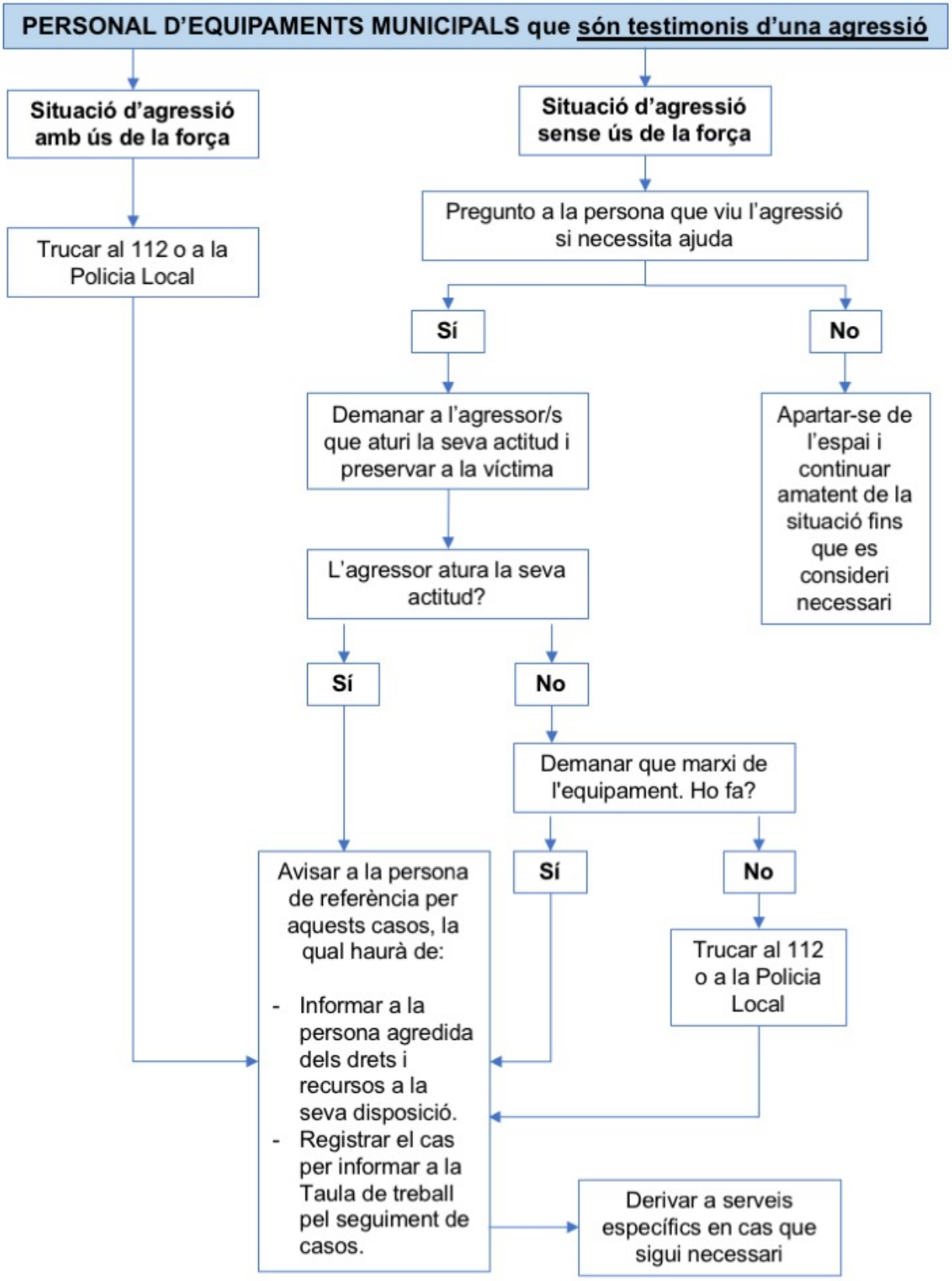

PERSONAL D'EQUIPAMENTS MUNICIPALS a les quals <u>s'acudeix reportant una agressió.</u>

↓

Buscar un espai reservat per la persona agredida

↓

Avisar a la persona de referència de l'equipament per l'abordatge d'aquests casos

↓

La persona de referència haurà de:
- Informar a la persona agredida dels drets i recursos a la seva disposició.
- Registrar el cas per informar a la Taula de treball pel seguiment de casos.

↓

Derivar a serveis específics en cas que sigui necessari

3.4.5 Indicacions pels cossos de seguretat i serveis sanitaris

Aquest protocol contempla la complementarietat amb el *Protocol de seguretat contra les violències sexuals en els entorns d'oci* del Departament d'Interior, on allà es descriuen els circuits i rols a portar a terme en casos d'agressió sexual tant pels agents de seguretat pública, com pels agents de seguretat privada. De la mateixa manera, els serveis sanitaris d'emergència actuen en base als seus propis protocols a l'hora d'atendre a una persona en un espai públic. Tanmateix, en aquest document es vol deixar constància que:

- Resulta recomanable comptar amb les persones professionals dels punts liles per acompanyar emocionalment a les persones que han viscut una agressió, independentment de la seva condició (circumstancial, d'edat, gènere, origen, etc.).
- Resulta recomanable demanar a les professionals dels punts liles acompanyar físicament a les persones que han viscut una agressió al trasllat a comissaria o a l'hospital, en cas que les circumstàncies ho exigeixin.
- Pel cas dels cossos de seguretat públics i els serveis sanitaris, es recomana que, en cas de detectar un cas d'agressió, es derivi el cas amb la màxima celeritat al Grup d'Atenció a la Víctima de Mossos d'Esquadra.
- Resulta indispensable per la recuperació dels traumes psicològics que viuen les persones agredides sexualment evitar al màxim els processos de revictimització de les mateixes que es poden produir mitjançant algunes pràctiques com: la demanda reiterada de l'explicació de la situació viscuda, el qüestionant del relat exposat o de les circumstàncies en les que s'ha donat l'agressió. En cas de dubte a l'hora de gestionar aquest tipus de situacions consultar amb personal qualificat.

BLOC III. GOVERNANÇA DEL PROTOCOL

A l'hora d'implementar i dinamitzar el protocol es volen portar a terme dues estratègies, una a nivell dels municipis de la comarca, i l'altra en la dimensió comarcal:

- **A nivell municipal:** després de l'aprovació al Ple del Consell Comarcal, els diferents municipis del territori es podran adherir al protocol i adaptar-lo a les seves necessitats específiques. Mitjançant aquesta acció es pretén que cada municipi creï una comissió de seguiment pròpia que s'encarregui d'implementar-lo als diferents esdeveniments que es considerin oportuns i n'avaluïn els seu funcionament i els resultats. Un o dos cops l'any (en funció de la conveniència) es farà una trobada comarcal de representants de les diferents comissions de seguiment dels municipis. Aquestes reunions hauran de servir per avaluar conjuntament el protocol i intercanviar experiències profitoses pel territori.
- **A nivell comarcal:** es crearà un grup de treball específic per la implementació de les diferents accions que es plantegen en aquest document. Alguns dels agents estratègics que n'hauran de formar part són els següents: Àrea de Joventut del Consell Comarcal, càrrecs polítics de l'administració, Serveis Educatius, Àrea d'Esports i els serveis d'atenció a les dones i persones LGTBIQ+ (SIAD, SAI i SIE). Aquest grup també serà l'encarregat de dinamitzar les diferents trobades de seguiment amb les persones representats dels municipis explicitats al paràgraf anterior.

ANNEX

1. Glossari de conceptes

Androcentrisme: visió del món que situa a l'home, la seva mirada i interessos, en el centre d'atenció, i que comporta el silenciament, omissió o invisibilització de les dones.

Cis / cisgènere: persona que té una identitat de gènere concordant amb el seu sexe biològic.

Consentiment: acord verbal que estableix que les parts involucrades en una relació sexual ho fan a gust, de manera sana, conscient i sense coaccions.

Feminisme: moviment social i intel·lectual de presa de consciència de la dominació i opressió del sistema patriarcal, i que té com a objectiu transformar la societat des de l'acció.

Gènere: construcció social i cultural, que defineix les diferents característiques emocionals, afectives, conductuals i intel·lectuals, que cada societat assigna com a propis i naturals dels homes i les dones. El gènere no té perquè tenir correspondència amb el sexe. Així jo em puc sentir dona, mentre que el meu sexe pot ser masculí.

Heteronormativitat: imposició del model heterosexual com acceptable, per sobre dels altres, en tots els àmbits de relació, tant públics com privats.

Immobilitat tònica: resposta cerebral involuntària que tenen moltes persones davant la por. És una estratègia bàsica de defensa en la qual disminueix la nostra capacitat de raonament i només actuem per reflexes i hàbits, quedant paralitzades i sense la possibilitat de lluitar ni demanar socors. Aquesta reacció afecta a la memòria, donant peu a relats confusos o desordenats sobre els fets ocorreguts. Un estudi del 2017 publicat a la revista *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica* va determinar que el 70% de les víctimes d'agressió sexual que arribaven a un centre d'emergències d'Estocolm havien experimentat aquesta paràlisis, i un 48% ho va fer en grau extrem.

Interseccionalitat: marc per explorar la dinàmica entre identitats coexistents i sistemes connectats d'opressió. D'aquesta manera, les opressions de la societat (racisme, sexisme, classisme, homofòbia, etc.) no actuen de manera independent, sinó que són formes d'exclusió que estan interrelacionades i no es poden analitzar per separat. Concepte creat per Kimberlé Crenshaw al 1989.

Purplewahing o pinkwashing (LGTBI+): estratègies de control de l'opinió pública o d'instrumentalització política que fan algunes administracions, empreses o organitzacions a través de polítiques d'igualtat o de diversitat LGTBI per la neteja de la seva imatge.

Revictimització (o victimització secundària): maltractament addicional exercit contra les dones que es troben en situació de violència masclista com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits quantitatius i qualitatius de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables de la seva atenció, i també per les actuacions desencertades provinents d'altres agents implicats.

Sexe: condició biològica determinada naturalment a les persones en el moment de néixer que categoritza a les persones en funció dels 'òrgans sexuals que té. Per exemple, ets de sexe femení si neixes amb un aparell genital femení (ovaris, vagina, úter, etc.).

Sexisme: divisió de les persones en base al seu sexe i assignació de rols i normes segons aquesta divisió. El sexisme subordina a les dones i exclou a totes les persones que, amb la seva aparença física i/o identitat, s'emmarquen fora de les normes del gènere.

2. Consideracions a l'hora d'elaborar una estratègia comunicativa pel protocol

En cas que les administracions siguin coneixedores de situacions de violència sexual i lgtbifòbica cal que se segueixin algunes premisses importants a l'hora de comunicar-ho públicament. Per això existeixen agències i entitats especialitzades[10] que assessoren en aquesta labor, no obstant, aquí es puntualitzen algunes consideracions rellevants:

- És important tractar la violència sexual com una vulneració dels drets humans i un atemptat contra la llibertat de les dones.
- Presentar les violències sexuals com a fenomen estructural que afecta a tota la societat, lluny de ser un problema d'uns pocs homes amb problemàtiques de salut mental o un fet extraordinari puntual.
- Cal respectar l'anonimat i la confidencialitat de les persones agredides sempre que així ho desitgin.
- Es recomanable presentar les dades tenint en compte la individualitat de les persones que viuen agressions, més enllà de les estadístiques.
- S'insta a emprar una terminologia coincident amb el protocol que eviti la banalització, la frivolització i els estereotips lligats a la cultura patriarcal i el masclisme.
- Cal evitar el sensacionalisme a través de detalls morbosos de les agressions que no tenen cap tipus d'interès informatiu, vulneren la intimitat de les víctimes i les presenten com a objectes d'agressió.
- Evitar els eufemismes i les fórmules condicionals que resten autoritat i credibilitat al relat de les persones agredides.
- No difuminar la responsabilitat dels agressors focalitzant la responsabilitat en factors externs (famílies, administracions, etc.) ni en les circumstàncies particulars en els que es van donar l'agressió (consum de drogues, espai en el qual es van produir els fets, relació sexo-afectiva entre víctima i agressor, etc.).
- Informar dels recursos i eines (com el protocol) per l'abordatge d'aquest tipus de situacions als espais públics d'oci.

[10] Aadas, Almena Cooperativa feminista (2018): Dones valentes. Agents d'una nova informació sobre les agressions sexuals. Institut Català de les Dones i Ajuntament de Barcelona.